

บทที่ ๒

ระบบเสียงภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋

ในการบรรยายระบบเสียงของภาษาละเวือะแต่ละบ้าน ผู้วิจัยจะบรรยายเป็นส่วน ๆ คือโครงสร้างคำ โครงสร้างพยางค์ ระบบพยัญชนะ ระบบสระ และข้อสังเกตเกี่ยวกับระดับเสียงสูง-ต่ำของคำหรือพยางค์ตามลำดับ และในการวิเคราะห์ระบบเสียงของภาษาละเวือะแต่ละบ้าน ผู้วิจัยวิเคราะห์จากคำศัพท์ภาษาบ้านนั้น ๆ ซึ่งมีจำนวนแตกต่างกันในบทนี้จะเป็นการบรรยายระบบเสียงของภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋ ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

๒.๑ โครงสร้างคำ (word structure)

จากการวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋จำนวน ๑,๒๕๐ คำ พบว่าคำในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋มีทั้งที่เป็นคำพยางค์เดียว (monosyllabic word) และคำ ๒ พยางค์ (bisyllabic word) คำพยางค์เดียว คือคำที่มีแต่พยางค์หลัก ส่วนคำ ๒ พยางค์นั้น คือคำที่ประกอบด้วยพยางค์รอง (minor syllable) และพยางค์หลัก (major syllable) ในคำ ๒ พยางค์ พยางค์แรกของคำจะเป็นพยางค์รอง ส่วนพยางค์หลังของคำซึ่งจะได้รับการลงเสียงหนักเสมอ จะเป็นพยางค์หลัก เมื่อพิจารณาจากคำทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์แล้วพบว่า โครงสร้างของคำในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋มีลักษณะซึ่งเขียนเป็นสูตรได้ดังนี้

$$(cv(c)) \cdot ' c(c) (c) v(v) (c)$$

จากสูตรโครงสร้างคำดังกล่าว สามารถแยกออกเป็นคำที่มีโครงสร้างแบบต่าง ๆ ทั้งคำพยางค์เดียวและคำ ๒ พยางค์ได้ ๒๘ แบบดังนี้

คำพยางค์เดี่ยว

cv	: /pe/	"มะม่วง"
cvv	: /phiə/	"มะพร้าว"
cvc	: /sɔʔ/	"สุผย"
cvvc	: /maɪh/	"จมูก"
ccv	: /kjo/	"นุ่น"
ccvv	: /ʔlai/	"กระรอก"
ccvc	: /hlaʔ/	"ใบไม้"
ccvvc	: /pjauk/	"ซี่โครง"
cccv	: /mblə/	"กำไล"
cccvv	: /mbluə/	"ป่น, ละเอียด"
cccvc	: /mbjaʔ/	"ขโมย"
cccvvc	: /mblaŋ/	"ตอย"

คำ ๒ พยางค์

cv.'cv	: /la'pi/	"เหงือก"
cv.'cvv	: /lə'jua/	"ชะณ"
cv.'cvc	: /lə'phiʔ/	"เสื่อ"
cv.'cvvc	: /sə'buək/	"ข้อศอก"
cv.'ccv	: /sə'hɔ/	"ที่ใส่ช้อนทำด้วยไม้ไผ่"
cv.'ccvv	: /lə'phluə/	"วงข้าง"
cv.'ccvc	: /sə'kjak/	"สีแดง"
cv. ccvvc	: /ʔə'kjauk/	"ชายคา"
cvc.'cv	: /san'du/	"ก่าย"
cvc.'cvv	: /lən'diə/	"ไฟแช็ค"

cvc.'cvc	:	/ləm'bit/	"หุบ"
cvc.'cvvc	:	/ləm'buət/	"น้ำตา"
cvc.'ccv	:	/səŋ'gla/	"ช่องเพดานบ้าน"
cvc.'ccvv	:	/səŋ'glɔɛ/	"คิดถึง"
cvc.'ccvc	:	/ləŋ'glɛh/	"ทกลีบ"
cvc.'ccvvc	:	/kəŋ'gjaih/	"นอกخان"

จากข้อมูลที่มีอยู่ ไม่พบคำที่มีโครงสร้าง แบบ cv.'cccvc, cv.'cccvcv, cv.'cccvc, cv.'cccvcv, cvc.'cccvc, cvc.'cccvcv, cvc.'cccvc และ cvc.'cccvcv เลย ซึ่งเนื่องมาจากข้อจำกัดในการปรากฏของเสียงพยัญชนะในพยางค์รองและพยางค์หลักซึ่งจะกล่าวถึงต่อไป

๒.๒ โครงสร้างพยางค์ (syllable structure)

พยางค์ในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋มี ๒ ประเภทดังที่ได้กล่าวถึงแล้ว คือ พยางค์รอง และพยางค์หลัก พยางค์หลักเป็นพยางค์ซึ่งสามารถปรากฏโดยตนเองเป็นคำพยางค์เดียวได้ ส่วนพยางค์รองเป็นพยางค์ไม่อิสระ ปรากฏโดยลำพังไม่ได้ ต้องประกอบกับพยางค์หลักเป็นคำ ๒ พยางค์ จึงจะมีความหมาย พยางค์หลักและพยางค์รองในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋มีโครงสร้างแตกต่างกัน ซึ่งอาจเขียนเป็นสูตรได้ดังนี้

- โครงสร้างพยางค์รอง เป็น cv (c)
- โครงสร้างพยางค์หลัก เป็น c (c) (c) v (v) (c)

ในพยางค์รอง หน่วยเสียงพยัญชนะที่สามารถปรากฏเป็นพยัญชนะต้นได้มี ๘ หน่วยเสียง ได้แก่ /p t c k ʔ m s l/ ส่วนหน่วยเสียงสระที่เกิดในพยางค์รองมี ๒ หน่วยเสียง คือ /ə/ และ /a/ และหน่วยเสียงพยัญชนะที่สามารถปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายในพยางค์รองได้มี ๓ หน่วยเสียง ได้แก่ /m n ŋ / (ดูรายละเอียดเรื่องการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระในพยางค์รอง ในตารางที่ ๒ หน้า ๔๑) โครงสร้างของพยางค์รองสามารถแยกออกได้เป็น ๒ แบบคือ cv และ cvc

ตัวอย่าง	cv: / <u>l</u> ə'moʔ/	"ฝน"
	/sə'moʔ/	"ก้อนหิน"
	/ma'lɔŋ/	"ท้องฟ้า"
	cvc : / <u>l</u> əm'bit/	"หุบ"
	/sən'diʔ/	"ใกล้"
	/səŋ'glɔɛ/	"คิดถึง"

จากข้อมูลทั้งหมดพบว่า เสียงพยัญชนะท้ายนาสิกในพยางค์ร่อนั้นจะเป็นเสียงที่เกิดที่ฐานกรณ์เดียวกันกับเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์หลัก ซึ่งเป็นเสียงพยัญชนะกัก ก้อง ดังนั้นจึงไม่พบพยางค์ร่อนที่ปรากฏร่วมกับพยางค์หลักที่มีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะควบกล้ำ ๓ เสียง เช่น /mbl/, /mbj/ เลย

ในพยางค์หลัก หน่วยเสียงพยัญชนะที่สามารถปรากฏเป็นพยัญชนะต้นได้ คือ หน่วยเสียงพยัญชนะทั้งหมดในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋ ซึ่งมีจำนวน ๒๔ หน่วยเสียง และจากจำนวนนี้มีเพียง ๑๐ หน่วยเสียงเท่านั้นที่สามารถปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายได้ (ดูรายละเอียดในเรื่องระบบพยัญชนะ หน้า ๔๒) ส่วนหน่วยเสียงสระที่สามารถปรากฏในพยางค์หลักได้ คือ หน่วยเสียงสระทั้งหมดในภาษานี้ ซึ่งมีจำนวน ๒๑ หน่วยเสียง (ดูรายละเอียดในเรื่องระบบสระ หน้า ๗๔ และ ๘๑)

จากโครงสร้างพยางค์หลักข้างต้น สามารถแยกออกเป็นพยางค์หลักที่มีโครงสร้างแบบต่าง ๆ ได้ ๑๒ แบบ (ดูรายละเอียด หน้า ๓๔) พยางค์หลักทุกแบบสามารถปรากฏโดยลำพังเป็นคำพยางค์เดี่ยว หรือปรากฏร่วมกับพยางค์ร่อนเป็นคำ ๒ พยางค์ก็ได้ ยกเว้นพยางค์หลักแบบที่มีพยัญชนะต้นเป็น ccc จะไม่ปรากฏร่วมกับพยางค์ร่อนเลย

๒.๓ ระบบพยัญชนะ (consonant system)

ระบบพยัญชนะของภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋ ประกอบด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะ และพยัญชนะควบกล้ำ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. หน่วยเสียงพยัญชนะ

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาละเวอะบ้านป่าแป๋มีจำนวนทั้งหมด ๒๕ หน่วยเสียง ซึ่งแสดงไว้ในแผนภูมิต่อไปนี้ คือ

คุณลักษณะของ เสียง		ฐานกรณ์					เส้นเสียง
		ริมฝีปาก	ปุ่มเหงือก	เพดานแข็ง	เพดานอ่อน		
เสียงกัก	ไม่ก้อง ไม่มีกลุ่มลม	p	t	c	k	?	
	ไม่ก้อง มีกลุ่มลม	ph	th	ch	kh		
	ก้อง	b	d	ɟ	g		
เสียงนาสิก	ก้อง	m	n	ɲ	ŋ		
เสียงเสียดแทรก	ไม่ก้อง	f	s		x	h	
เสียงต่อเนือง ^๑	ก้อง	w	l	j	ɣ		

ภาพที่ ๑๐ แผนภูมิแสดงหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาละเวอะ บ้านป่าแป๋

ทุกหน่วยเสียงสามารถเกิดเป็นพยัญชนะต้นได้ แต่มีเพียง ๑๐ หน่วยเสียงเท่านั้นที่สามารถเกิดเป็นพยัญชนะท้ายได้ ได้แก่ /p t c k ? m n ɲ ŋ h/ หน่วยเสียงพยัญชนะทั้ง ๒๕ หน่วยเสียงมีสี่ลักษณะและการแจกแจงดังนี้^๒

^๑ ดูรายละเอียดการตีความเรื่องเสียงต่อเนือง, หน้า ๕๖-๕๗.

^๒ ในการบรรยายเกี่ยวกับการแจกแจงของหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระในภาษาละเวอะทั้ง ๔ บ้านนั้น ผู้วิจัยจะกล่าวถึงการแจกแจงของหน่วยเสียงในพยางค์หลักเท่านั้น ส่วนการแจกแจงของหน่วยเสียงในพยางค์รองได้แสดงไว้ในตารางที่ ๒, ๑๕, ๒๔ และ ๔๒ หน้า ๕๑, ๑๕๒, ๒๑๒, และ ๒๗๑ โดยมีได้บรรยายอย่างละเอียดเพราะสี่ลักษณะของหน่วยเสียงที่ปรากฏในพยางค์รองมิได้แตกต่างไปจากหน่วยเสียงเดียวกันที่ปรากฏในพยางค์หลัก เรื่องของพยางค์รองเป็นเรื่องที่ยุ่งยากมากโดยเฉพาะในแง่ของการกลายเสียงและความหมาย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาในตระกูลมอญ-เขมรมักจะพิจารณาความสำคัญของพยางค์รองในแง่ของกระบวนการสร้างคำมากกว่าในแง่ของระบบเสียง

๑. เสียงกัก (stop)

หน่วยเสียงกักในภาษาละเวอะบ้านป่าแป๋มีทั้งหมด ๑๓ หน่วยเสียง ได้แก่ /p t. c k ʔ ph th ch kh b d ɟ g/ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๓ ชุดคือ เสียงกัก - ไม่ก้อง - ไม่มีกลุ่มลม, เสียงกักไม่ก้อง - มีกลุ่มลม และ เสียงกัก - ก้อง

๑.๑ เสียงกัก - ไม่ก้อง - ไม่มีกลุ่มลม

หน่วยเสียงกักชุดนี้มี ๔ หน่วยเสียง ได้แก่ /p t. c k ʔ/ ทั้ง ๔ หน่วยเสียงสามารถเป็นได้ทั้งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายของพยางค์ หน่วยเสียงแต่ละหน่วยมีสัญลักษณ์และการแจกแจงดังนี้^๑

/p/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [p-] และ [-p¹] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไข ดังนี้

[p-] เสียงพยัญชนะระ^๒เปิด - ไม่ก้อง - ไม่มีกลุ่มลม - ริมฝีปากปรากฏเมื่อเป็นเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์

[-p¹] เสียงพยัญชนะกัก - ไม่ก้อง - ไม่มีกลุ่มลม - ริมฝีปาก ปรากฏเมื่อเป็นเสียงพยัญชนะท้ายของพยางค์

^๑ ในการแสดงการแจกแจงของหน่วยเสียงพยัญชนะที่สามารถเป็นพยัญชนะท้ายได้ นั้น ผู้วิจัยจะแสดงการแจกแจงเฉพาะเมื่อหน่วยเสียงพยัญชนะนั้น ๆ ปรากฏเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์หลักเท่านั้น ส่วนการแจกแจงเมื่อปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายนั้นได้แสดงไว้ในตารางซึ่งให้ไว้ท้ายบท

^๒ สำหรับหน่วยเสียงพยัญชนะกัก ลักษณะการเปล่งเสียงที่สำคัญ คือ จะต้องมีการกักลมอย่างสนิทภายในช่องปาก ส่วนการปล่อยลมในลักษณะที่ระ^๒เปิดออกมานั้นจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ได้ ในที่นี้ จะเรียกเสียงที่มีการระ^๒เปิดของลมว่า เสียงพยัญชนะระ^๒เปิด และเรียกเสียงที่ไม่มีการระ^๒เปิดของลมว่า เสียงพยัญชนะกัก

หน่วยเสียง /p/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลัง^๑ ต่อไปนี้ คือ /-e, -ε, -v, -ui, -we, -ai, -uo, -ou, -au, -op, -et, -ot, -oit, -oc, -ok, -aik, -lok, -auk, -e?, -ε?, -o?, -a?, -u?, -o?, -v?, -em, -om, -aum, -in, -en, -on, -ein, -ain, -aun, -on, -ain, -an, -on, -v, -aiv, -aun, -eh, -oh, -oh, -aih, -eih, -auh/ (ดูตารางที่ ๓-๑๓ หน้า ๔๒-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

เป็นพยัญชนะต้น :	/pon/	"กิน (กับ)"
	/sə'pui/	"มะเขือ"
	/lə poʔ/	"ฝาก"
เป็นพยัญชนะท้าย :	/tep/	"หมัด"
	/hɔp/	"หม"
	/kaip/	"สืบ"

/t/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียงคือ [t-] และ [-t'] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไข ดังนี้

[t-] เสียงพยัญชนะระเปิด-ไม่ก้อง-ไม่มีกลุ่มลม-ไม่เหวี่ยง ปรากฏเมื่อเป็นเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์

[-t'] เสียงพยัญชนะกัก-ไม่ก้อง-ไม่มีกลุ่มลม-ไม่เหวี่ยง ปรากฏเมื่อเป็นเสียงพยัญชนะท้ายของพยางค์

^๑ ในการศึกษาครั้งนี้ จะแบ่งพยางค์ออกเป็น ๒ ส่วน พยางค์ส่วนแรกคือพยัญชนะต้น พยางค์ส่วนหลังคือ สระ ในกรณีที่เป็นพยางค์เปิด เช่น -aa -oo หรือสระ +พยัญชนะท้ายในกรณีที่เป็นพยางค์ปิด เช่น -aap, -aat การแบ่งพยางค์ออกเป็น ๒ ส่วนแบบนี้เป็นที่นิยมทำกันในกลุ่มนักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และภาษาจีน

หน่วยเสียง /t/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-i, -o, -oe, -ou, -au, -ep, -oup, -et, -eit, -ait, -uet, -ec, -oc, -oc, -uic, -ak, -ok, -ok, -aik, -ouk, -e?, -a?, -o?, -o?, -ei?, -ei?, -lo?, -eo?, -im, -am, -om, -om, -aim, -uon, -oin, -ain, -aŋ, -oŋ, -oŋ, -ouŋ, -auŋ, -eh, -ah, -oh, -aih, -oeh, -a+h/ (ดูตารางที่ ๓-๑๓ หน้า ๔๒-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

- เป็นพยัญชนะต้น : /toŋ/ "เผา"
- /tim/ "เท้าคาง"
- /toʔ/ "เพื่อ"
- เป็นพยัญชนะท้าย : /ket/ "สงสัย"
- /sat/ "หรี (ก.)"
- /khuet/ "แก่"

/c/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [tɕ-]^๑ และ [-tɕ] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไขดังนี้

[tɕ-] เสียงพยัญชนะกักเสียดแทรก - ไม่ก้อง - ไม่มีกลุ่มลม - เพดานแข็งส่วนหน้า
ปรากฏเมื่อเป็นเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์

^๑ ผู้วิจัยได้จัดให้เสียงพยัญชนะกักเสียดแทรก - เพดานแข็งส่วนหน้า [tɕ] [tɕ^h] และ [dɕ] เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกัก - เพดานแข็ง /c/ /ch/ และ /ʃ/ ตามลำดับ แทนที่จะให้เป็นหน่วยเสียงกักเสียดแทรก - เพดานแข็ง /tɕ/ /tɕ^h/ และ /dɕ/ นั้น เพราะถ้าจัดให้มีหน่วยเสียงกักเสียดแทรก - เพดานแข็งแล้ว ในภาษานี้ก็จะไม่มีหน่วยเสียงกักที่เพดานแข็งตำแหน่งนี้ในชุดหน่วยเสียงกักจะว่างอยู่ (p t - k) ประกอบกับเสียงกักเสียดแทรก - เพดานแข็งส่วนหน้า ก็มีสัทลักษณะไม่ต่างกับเสียงกักเพดานแข็งมากนัก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจัดให้เสียงพยัญชนะกักเสียดแทรก เพดานแข็งส่วนหน้า [tɕ] [tɕ^h] [dɕ] เป็นหน่วยเสียงกักที่เพดานแข็ง /c/ /ch/ และ /ʃ/ ตามลำดับ เพื่อให้ระบบพยัญชนะของภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋มีความสมมาตรมากขึ้น คือมีหน่วยเสียงกักครบทุกตำแหน่ง และ เพื่อจะได้ไม่ต้องเพิ่มชุดหน่วยเสียงกักเสียดแทรกอีกด้วย

[-๕¹] เสียงพยัญชนะกัก-ไม่ก้อง-ไม่มีกลุ่มลม-เพดานแข็งซึ่งค่อนข้างหน้ากว่า
ปกติเล็กน้อย ปรากฏเมื่อเป็นเสียงพยัญชนะท้ายของพยางค์

หน่วยเสียง /c/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-a, -ai,
-ai, -iə, -uo, -ap, -ɔp, -aup, -at, -ut, -aɪt, -uət, -əic, -ak, -ɔk,
-iək, -iʔ, -aʔ, -oʔ, -am, -ɔp, -ɛŋ, -oh, -aih, -uəh/ (ดูตารางที่ ๓-๔
๑๑-๑๓ หน้า ๔๒-๔๘, ๑๐๐-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

- เป็นพยัญชนะต้น : /cut/ "ชก"
- /coh/ "ชวน"
- /ciə/ "เชื่อ"
- เป็นพยัญชนะท้าย : /ʔaɪc/ ^๑ "นอน"
- /ləic/ "หญิง"
- /hoc/ "เสร็จ"

^๑ ผู้วิจัยได้จัดให้เสียงสระเลื่อน [aⁱ] [uⁱ] และ [əⁱ] เป็นหน่วยเสียงสระประสม /ai/ /ui/ และ /əi/ แต่ได้จัดให้เสียงสระเลื่อน [eⁱ] [ɛⁱ] [oⁱ] และ [ɔⁱ] เป็นเสียงย่อยเสียงหนึ่งของหน่วยเสียงสระเดี่ยว /e/ /ɛ/ /o/ และ /ɔ/ ตามลำดับ เพราะถึงแม้ว่าเสียงสระทั้ง ๗ เสียงจะมีการเลื่อนของเสียงไปในทิศทางเดียวกัน แต่จากข้อมูลพบว่าเสียงสระเลื่อน [eⁱ] [ɛⁱ] [oⁱ] และ [ɔⁱ] นั้น จะปรากฏเฉพาะหน้าเสียงพยัญชนะ ซึ่งเกิดที่เพดานแข็ง คือ [c] และ [ŋ] เท่านั้น ไม่พบที่ปรากฏหน้าเสียงพยัญชนะ ซึ่งมีฐาน-กรณ์ อื่น ๆ เลย จึงสามารถสรุปได้ว่าเหตุที่เสียงสระทั้ง ๔ เกิดการเลื่อนขึ้นไปหาเสียงสระสูง หน้านั้น เนื่องจากอิทธิพลของเสียงพยัญชนะเพดานแข็งซึ่งตามมา ส่วนเสียงสระเลื่อน [aⁱ] [uⁱ] และ [əⁱ] นั้น จากข้อมูลพบว่า นอกจากจะปรากฏหน้าเสียงพยัญชนะ ซึ่งเกิดที่ริมฝีปาก เพดานแข็ง และเส้นเสียงได้แล้ว ยังสามารถปรากฏในพยางค์ที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้ายได้ด้วย ดังนั้น การเลื่อนของเสียงสระจึงไม่ได้เกิดจากอิทธิพลของเสียงพยัญชนะท้าย ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ให้เสียงสระเลื่อน [eⁱ] [ɛⁱ] [oⁱ] และ [ɔⁱ] เป็นเสียงย่อยของหน่วยเสียงสระเดี่ยว /e/ /ɛ/ /o/ /ɔ/ และวิเคราะห์ให้เสียงสระเลื่อน [aⁱ] [uⁱ] และ [əⁱ] เป็นหน่วยเสียงสระประสม /ai/ /ui/ และ /əi/ ตามลำดับ

/k/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [k-] และ [-k'] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไข ดังนี้

[k-] เสียงพยัญชนะระเปิด-ไม่ก้อง-ไม่มีกลุ่มลม-เพดานอ่อน ปรากฏเมื่อเป็นเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์

[-k'] เสียงพยัญชนะกัก-ไม่ก้อง-ไม่มีกลุ่มลม-เพดานอ่อน ปรากฏเมื่อเป็นเสียงพยัญชนะท้ายของพยางค์

หน่วยเสียง /k/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-i, -e, -ε, -a, -o, -v, -vε, -aʔ, -uə, -au, -ap, -op, -aip, -əʔp, -əup, -aup, -εt, -ʔt, -at, -ut, -vʔ, -vc, -ak, -ok, -vk, -auk, -iʔ, -aʔ, -oʔ, -vʔ, -əiʔ, -am, -um, -əum, -an, -un, -vŋ, -əʔn, -uən, -əʔp, -aip, -en, -an, -aun, -εh, -ah, -oh, -aʔh, -əʔh, -aʔh/ (ดูตารางที่ ๓-๑๓ หน้า ๙๒-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

เป็นพยัญชนะต้น	/koʔ/	"ตัว (น.)"
	/kiʔ/	"นิ้วชี้"
	/kvc/	"ร้อน"
เป็นพยัญชนะท้าย	/kak/	"กิ่งไม้"
	/suək/	"หู"
	/mɔk/	"ฆ่า"

/ʔ/: เสียงพยัญชนะกัก - เส้นเสียง [ʔ] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-ε, -a, -o, -v, -vε, -uə, -əu, -op, -aip, -aup, -it, -ʔt, -aʔt, -ʔəʔt, -ic, -oc, -əic, -aic, -ak, -ok, -iək, -eʔ, -εʔ, -əʔ, -vʔ, -aʔʔ, -em, -um, -om, -vŋ, -aim, -əum, -aum, -en, -əʔn, -on, -əʔp, -aip, -an, -on, -aʔn, -iəŋ, -εh, -εh, -ah, -oh, -vəh, -vəh, -aʔh/ (ดูตารางที่ ๓-๑๓ หน้า ๙๒-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

เป็นพยัญชนะต้น	/ʔw/	"พี่สาว"
	/ʔoc/	"หมด"
	/ʔiəŋ/	"อุจจาระ"
เป็นพยัญชนะท้าย	/ʔwʔ/	"ไม้ไผ่"
	/kaʔ/	"ปลา"
	/miəʔ/	"จิ้ง"

๑.๒ เสียงกัก-ไม่ก้อง-มีกลุ่มลม

หน่วยเสียงกักชุดนี้มี ๔ หน่วยเสียง ได้แก่ /ph th ch kh/ ทุกหน่วยเสียงสามารถเป็นได้เฉพาะพยัญชนะต้นของพยางค์เท่านั้น หน่วยเสียงกักชุดนี้มีสัทลักษณะและการแจกแจงดังต่อไปนี้

/ph/ : เสียงพยัญชนะกัก-ไม่ก้อง-มีกลุ่มลม-ริมฝีปาก [p^h] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-i, -a, -u, -ui, -io, -iə, -it, -it, -ait, -aic, -uic, -ak, -uk, -ok, -uək, -iʔ, -uʔ, -oʔ, -iəʔ, -im, -um, -iəm, -əum, -aum, -in, -on, -iən, -en, -an, -on, -iən, -oh, -uih/ (ดูตารางที่ ๓, ๕-๑๓ หน้า ๔๒, ๔๔-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/phon/	"ห้า"
/phoʔ/	"ก้อนเส้า"
/phui/	"คน (น.)"

/th/ : เสียงพยัญชนะกัก-ไม่ก้อง-มีกลุ่มลม-ปุ่มเหงือก [t^h] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-i, -u, -o, -w, -ai, -ui, -io, -iə, -iat, -ok, -iək, -uək, -əuk, -iʔ, -uʔ, -oʔ, -im, -um, -om, -iəm, -in, -iən, -uən, -in, -on, -wən, -iən, -oh, -iəh/ (ดูตารางที่ ๓, ๕, ๗-๑๓ หน้า ๔๒, ๔๔, ๔๖-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/thoŋ/	"ยาม"
/thim/	"สุก"
/səthoʔ/	"ไหม"

/ch/ : เสียงพยัญชนะกักเสียดแทรก-ไม่ก้อง-มีกลุ่มลม-เพดานแข็งส่วนหน้า [tʃ^h]^๑ หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-i, -io, -iə, -uə, -ut, -ik, -ok, -iək, -auk, -im, -um, -iəm, -ien, -iəŋ, -in, -on, -uəŋ, -aŋ, -oh/ (ดูตารางที่ ๓, ๕, ๗, ๙-๑๓ หน้า ๔๒, ๔๔, ๔๖, ๔๘-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/chut/	"เวียนศีรษะ"
/choh/	"ชาย, เปื่อย"
/chiə/	"ห่าง"

/kh/ : เสียงพยัญชนะกัก-ไม่ก้อง-มีกลุ่มลม-เพดานอ่อน [k^h] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-u, -ai, -ui, -iəp, -uəp, -it, -it, -ut, -iət, -iət, -uət, -ec, -oc, -oc, -uic, -ok, -ok, -iək, -eʔ, -oʔ, -vʔ, -eiʔ, -iəʔ, -uəʔ, -im, -əm, -um, -in, -on, -ien, -uən, -əŋ, -aŋ, -on, -iəŋ, -iəŋ, -ih, -iəh, -uəh/ (ดูตารางที่ ๓-๑๐, ๑๒-๑๓ หน้า ๔๒-๔๔, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/khoʔ/	"ต้นไม้"
/khih/	"เกลือ"
/khɔc/	"ล้าง (หน้า)"

๑

ดูเชิงอรรถ หน้า ๔๕-๔๖.

๑.๓ เสียงกัก-ก้อง

หน่วยเสียงกักชุดนี้มี ๔ หน่วยเสียง คือ /b d ʒ g/ ทุกหน่วยเสียงสามารถเป็นได้เฉพาะพยัญชนะต้นของพยางค์เท่านั้น หน่วยเสียงแต่ละหน่วยมีสัทลักษณะและการแจกแจงดังต่อไปนี้

/b/ : เสียงพยัญชนะกัก-ก้อง-ริมฝีปาก [b] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-uə, -it, -iət, -uət, -ic, -ak, -ək, -uək, -om, -uək, -əiŋ, -uŋ, -oŋ/ (ดูตารางที่ ๓, ๕-๗, ๙-๑๒ หน้า ๔๒, ๔๔-๔๖, ๔๘-๑๐๑) ตัวอย่างเช่น

- /sə'buək/ "ข้อศอก"
- /buət/ "เช็ด"
- /ləm'bom/ "ปาก"

/d/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [d] และ [ⁿ d] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไข ดังนี้

- [d] เสียงพยัญชนะกัก-ก้อง-ปุ่มเหงือก ปรากฏเมื่อ เป็นเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์หลักในคำ ๒ พยางค์
- [ⁿ d] เสียงพยัญชนะกัก-ก้อง-ปุ่มเหงือก ซึ่งมีเสียงพยัญชนะนาสิก ซึ่งมีฐาน-กรณ์เดียวกันนำมาข้างหน้า ปรากฏเมื่อ เป็นเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์ในคำพยางค์เดียว

หน่วยเสียง /d/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-e, -a, -u, -o, -ɔ, -ai, -ɔe, -ie, -iə, -uə, -up, -iəp, -ut, -uət, -oc, -ak, -iək, -i?, -a?, -o?, -iə?, -im, -əm, -om, -ɔm, -əum, -un, -əiŋ, -oŋ, -oŋ, -ɔŋ, -aŋ, -iəŋ, -oh, -ɔh, -əih, -iəh, -iəh/ (ดูตารางที่ ๓-๑๓ หน้า ๔๒-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

- /de/ "หวาน"
- /diək/ "ทอด"
- /sən'di?/ "ใกล้"

/ʒ/ : เสียงพยัญชนะกักเสียดแทรก - ก้อง-เพดานแข็งส่วนหน้า ซึ่งมีเสียงพยัญชนะนาสิก ซึ่งมีฐาน-กรณ์เดียวกันนำมาข้างหน้า [ʒdʒ]* หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-ai, -au, -oʔ, -am, -aim, -iəŋ, -eh/ (ดูตารางที่ ๓, ๘-๙, ๑๒-๑๓ หน้า ๘๒, ๘๗-๘๘, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

- /ʒau/ "ซ้าม"
- /ʒaim/ "แหวน"
- /ʒeh/ "ซึก"

/g/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [g] และ [ᵑg] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไข ดังนี้

- [g] เสียงพยัญชนะกัก-ก้อง-เพดานอ่อน ปรากฏเมื่อเป็นเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์หลักในคำ ๒ พยางค์
- [ᵑg] เสียงพยัญชนะกัก-ก้อง-เพดานอ่อน ซึ่งมีเสียงพยัญชนะนาสิก ซึ่งมีฐาน-กรณ์เดียวกัน นำมาข้างหน้า ปรากฏเมื่อเป็นเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์ในคำพยางค์เดียว

หน่วยเสียง /g/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-l, -ɨ, -o, -ɔ, -əi, -ɔɛ, -iəp, -at, -uic, -ak, -ɔk, -iʔ, -oʔ, -im, -en, -an, -əin, -on, -ain, -on, -ian, -uəŋ, -ih, -ah, -ɔh, -aɨh, -iəh/ (ดูตารางที่ ๓-๑๓ หน้า ๘๒-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

- /gɔɛ/ "กั้งกำ"
- /giʔ/ "ตันสน"
- /ləŋ'guəŋ/ "หมอน"

๒. เสียงนาสิก (nasal)

หน่วยเสียงพยัญชนะนาสิกในภาษาละเวือะบ้านป่าแม่มี ๔ หน่วยเสียง ได้แก่ /m n ŋ/ เป็นเสียงก้องทั้งหมด หน่วยเสียงพยัญชนะนาสิกทุกหน่วยเสียงสามารถเป็นได้ทั้งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายของพยางค์ สัทลักษณะและการแจกแจงของหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิกมีดังต่อไปนี้

/m/ : เสียงพยัญชนะนาสิก- ก้อง-ริมฝีปาก [m] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ : /-e, -a, -at, -iə, -iə, -uə, -au, -ɔc, -aic, -uic, -ak, -ɔk, -əuk, -eʔ, -aʔ, -oʔ, -iəʔ, -am, -ɛn, -əʔn, -aʔn, -uən, -ɛn, -on, -ɔn, -əin, -ain, -əɔŋ, -iəŋ, -ɛh, -ah, -ɔɛh, -əʔh, -aʔh/ (ดูตารางที่ ๓, ๖-๑๓ หน้า ๙๒, ๙๕-๑๐๒) ตัวอย่าง เช่น

เป็นพยัญชนะต้น	/maʔ/	"แม่"
	/mɔk/	"ฆ่า"
	/la'mɔɛh/	"กล้วย"
เป็นพยัญชนะท้าย	/mam/	"อะไร"
	/lom/	"ลม"
	/taim/	"จำ"

/n/ : เสียงพยัญชนะนาสิก- ก้อง-ปุ่มเหงือก [n] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-a, -əi, -ai, -əu, -at, -ak, -ok, -auk, -iʔ, -ɔʔ, -əm, -əum, -aum, -ɛn, -əʔn, -uən, -iŋ, -on, -ɛh, -əʔh, -auh/ (ดูตารางที่ ๓, ๕, ๗-๑๐, ๑๒-๑๓ หน้า ๙๒, ๙๔, ๙๖-๙๙, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่าง เช่น

เป็นพยัญชนะต้น	/sa'nat/	"ปีน"
	/nəum/	"ปี จริง"
	/nauk/	"เต็ม"

เป็นพยัญชนะท้าย	/nak nɔ̃n/	"ขนุน"
	/sa'nuən/	"ซ้อ"
	/chiən/	"หนึ่ก"

/n/ : เสียงพยัญชนะนาสิก-ก้อง-เพดานแข็งส่วนหน้า [n] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-i, -i, -u, -uə, -ap, -ət, -ɔc, -iək, -e?, -u?, -o?, -iə?, -im, -iəm, -aŋ, -oŋ, -iəh/ (ดูตารางที่ ๓-๔, ๑๒-๑๓ หน้า ๔๒-๔๔, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

เป็นพยัญชนะต้น	/lə'ni/	"เหงือก"
	/noʔ/	"ดื่่ม"
	/nɪəh/	"หิวเราะ ยี้ม"
เป็นพยัญชนะท้าย	/kain/	"คี่ระะ"
	/phen/	"สืขาว"
	/sa'ʔoŋ/	"งู"

/ŋ/ : เสียงพยัญชนะนาสิก-ก้อง-เพดานอ่อน [ŋ] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-a, -o, -ɔ, -əi, -ai, -əu, -au, -aup, -ɔt, -əit, -uət, -aic, -ok, -iək, -e?, -a?, -um, -aum, -eŋ, -oŋ, -ɔŋ, -uəh/ (ดูตารางที่ ๓-๑๐, ๑๒-๑๓ หน้า ๔๒-๔๔, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

เป็นพยัญชนะต้น	/sa'ŋa/	"สืเซียว"
	/ŋok/	"คอ"
	/ŋaum/	"นั้ง"
เป็นพยัญชนะท้าย	/ŋoŋ/	"เช่า"
	/phiəŋ/	"แพง"
	/chaŋ/	"เบา"

๓. เสียงเสียดแทรก (fricative)

หน่วยเสียงพยัญชนะเสียดแทรกมี ๔ หน่วยเสียง ได้แก่ /f s x h/ เป็นเสียงไม่ก้อง ทั้งหมด หน่วยเสียง /f s/ และ /x/ สามารถเป็นได้ เฉพาะพยัญชนะต้นของพยางค์เท่านั้น ส่วนหน่วยเสียง /h/ สามารถเป็นได้ทั้งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายของพยางค์ หน่วยเสียงชุดนี้มีลักษณะและการแจกแจงดังนี้

/f/ : เสียงพยัญชนะเสียดแทรก-ไม่ก้อง-ริมฝีปาก-ฟัน [f] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-iət, -ək, -iək, -iə?, -im, -in, -iəh, -auh/ (ดูตารางที่ ๕, ๗-๘, ๑๑, ๑๓ หน้า ๔๔, ๔๖-๔๘, ๑๐๐, ๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/fiək/	"เม็ด"
/fiə?/	"สิง"
/fauh/	"ดินปืน"

/s/ : เสียงพยัญชนะเสียดแทรก-ไม่ก้อง-ปุ่มเหงือก [s] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-i, -e, -o, -uə, -ɛp, -ɔp, -aup, -it, -at, -ut, -əit, -aic, -ak, -uək, -e?, -ɛ?, -a?, -o?, -ɔ?, -əi?, ɛm, -əm, -om, -ɔm, -aim, -əum, -aum, -əin, -ain, -aŋ, -oŋ, -ɔŋ, -eh, -ɔh, -aih, -ɔəh/ (ดูตารางที่ ๓-๔, ๑๑-๑๓ หน้า ๔๒-๔๘, ๑๐๐-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/sɔ?/	"สุนัข"
/saim/	"นก"
/suək/	"หู"

/x/ : เสียงพยัญชนะเสียดแทรก-ไม่ก้อง — เพดานอ่อน [x] จากข้อมูลทั้งหมด พบหน่วยเสียงนี้ปรากฏอยู่ในคำเพียง ๕ คำ ซึ่งปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-əi, -ak, -am, -ɛŋ, -aŋ/ (ดูตารางที่ ๓, ๗, ๘-๑๐, ๑๒ หน้า ๔๒, ๔๖, ๔๘, ๔๘, ๑๐๑) ตัวอย่าง เช่น

/xəi/	"บาง"
/xam/	"ผู้"
/xen/	"เก็บ"

/h/ : เสียงพยัญชนะเสียดแทรก-ไม่ก้อง-เส้นเสียง [h] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-ε, -a, -o, -əi, -ai, -aɨ, -iə, -uə, -əu, -au, -ɔp, -it, -ut, -oc, -ɔc, -aic, -ak, -ɔk, -aik, -auk, -aʔ, -am, -om, -aum, -ɔn, -əɪn, -aɪn, -ɔk, -aiŋ, -iəŋ, -əuŋ, -auŋ, -aɪh/ (ดูตารางที่ ๓-๑๓ หน้า ๘๒-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

เป็นพยัญชนะต้น	/həu/	"ไป เดิน"
	/hauk/	"ขึ้น"
	/həɪn/	"มาก"
เป็นพยัญชนะท้าย	/phoh/	"ดี"
	/sai h/	"เขียน"
	/lə'poh/	"เกล็ด"

๔. เสียงต่อเนื่อง (Continuant)

หน่วยเสียงพยัญชนะต่อเนื่องในภาษาละเวอที่บ้านป่าแป๋ มี ๔ หน่วยเสียง คือ /w

l j ɣ/ เป็นเสียงก้องทั้งหมด

ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้หน่วยเสียงพยัญชนะ /w l j ɣ/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะต่อเนื่อง

เพราะ

๑. หน่วยเสียงทุกหน่วยในชุดนี้เป็นเสียงต่อเนื่องได้^๑

๒. ถ้าจัดให้หน่วยเสียง /y/ เป็นหน่วยเสียงอยู่ในกลุ่มเสียงเสียดแทรก ก็จะทำให้เกิดช่องว่างขึ้นในระบบพยัญชนะ เพราะจะมีหน่วยเสียงเสียดแทรก ก้อง อยู่เพียงหน่วยเสียงเดียว และในทำนองเดียวกัน ถ้าจัดให้หน่วยเสียง /w j/ เป็นหน่วยเสียงเปิด (approximant) และจัดให้หน่วยเสียง /l/ เป็นหน่วยเสียงข้างลิ้น (lateral) แล้วก็จะทำให้มีหน่วยเสียงเปิดเพียง ๒ หน่วยเสียง และมีหน่วยเสียงข้างลิ้นเพียง ๑ หน่วยเสียงเท่านั้นในระบบ ซึ่งจะทำให้ระบบพยัญชนะมีช่องว่างมากขึ้น

^๑ เสียงต่อเนื่อง คือเสียงที่เปล่งออกมาโดยที่ในช่องปากมีการปิดกั้นทางลมเป็นบางส่วน การปิดกั้นทางลม (stricture) มี ๒ แบบคือ

๑. การปิดกั้นทางลมอย่างสนิท (complete closure) คือการที่อวัยวะที่ทำหน้าที่เป็นฐาน-กรณ์เคลื่อนตัวเข้าหากันเพื่อกักลมอย่างสนิท ไม่ปล่อยให้ลมผ่านออกได้ เช่น เสียงกัก [p]

๒. การปิดกั้นทางลมบางส่วน (partial closure) การปิดกั้นทางลมแบบนี้แบ่งเป็นหลายระดับ คือแบบ intermittent closure ซึ่งอวัยวะที่เป็นฐาน-กรณ์จะทำการปิดและเปิดสลับกัน ปล่อยให้ลมผ่านออกได้เป็นระยะ ๆ เช่น เสียงร [r] แบบ close approximation ซึ่งอวัยวะที่เป็นฐาน-กรณ์จะเคลื่อนตัวเข้าหากันเกือบสนิท แต่ยังมีช่องซึ่งทำให้ลมเสียดแทรกออกมาได้ ลมที่ผ่านออกมาอย่างเสียดแทรกจะทำให้เกิดเสียงเสียดแทรกขึ้น (fricative) เช่น [f] แบบสุดท้ายคือ open approximation ซึ่งอวัยวะที่เป็นฐาน-กรณ์จะอยู่ห่างกันทำให้เกิดช่องว่าง ซึ่งลมจะผ่านออกได้อย่างสะดวก เช่น เสียงเปิด [w] นอกจากนี้การปิดกั้นทางลมบางส่วนนี้อาจจะเป็นแบบ central (ซึ่งมีการปล่อยลมออกตรงกลางช่องปาก) หรือแบบ lateral (ซึ่งปล่อยลมออกทางข้างอวัยวะ) ก็ได้

เมื่อพิจารณาสัญลักษณ์ของ /w l j y/ แล้วจะเห็นได้ว่าเป็นเสียงที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพราะมีสัญลักษณ์ร่วมกัน คือ เป็นเสียงที่ออกได้ต่อเนื่องในช่วงระยะหนึ่ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดให้เสียงเหล่านี้เป็นเสียงต่อเนื่อง

๓. จากการศึกษาพบว่าหน่วยเสียง /y/ ในภาษาละเวือะบ้านป่าแป้นั้นจะปรากฏกับหน่วยเสียง /r/ ในภาษาละเวือะอีก ๓ บ้าน ผู้วิจัยจึงจะจัดให้หน่วยเสียงทั้ง ๒ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะต่อเนื่องเหมือนกัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้จัดให้หน่วยเสียงพยัญชนะ /w | j y/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะต่อเนื่อง

หน่วยเสียงพยัญชนะต่อเนื่องทั้ง ๔ หน่วยเสียงสามารถเป็นได้เฉพาะพยัญชนะต้นของพยางค์เท่านั้น สัทลักษณะและการแจกแจงของหน่วยเสียงต่อเนื่องทั้ง ๔ มีดังต่อไปนี้

/w/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [w] และ [ɸ] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบอิสระในตำแหน่งพยัญชนะต้นของพยางค์

[w] เสียงพยัญชนะ เปิด-ก้อง-ริมฝีปาก-เพดานอ่อน

[ɸ] เสียงพยัญชนะ เปิด-ก้อง-ริมฝีปาก-ฟัน

หน่วยเสียง /w/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-i, -e, -u, -ui, -ie, -au, -it, -iat, -ec, -oc, -ok, -iæk, -fæk, -eʔ, -oʔ, -fəʔ, -om, -ien, -eŋ, -oŋ, -fəŋ, -fəh/ (ดูตารางที่ ๓, ๕-๑๐, ๑๒-๑๓ หน้า ๕๒, ๕๔-๕๕, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/lə'wie/ "เสื่อ"

/wiæk/ "ท้อง"

/lə'woŋ/ "ต้นกล้วย"

/l/ : เสียงพยัญชนะต่อเนื่อง (เสียงเปิดข้างลิ้น)-ก้อง-ปลายลิ้น-ปุ่มเหงือก [l] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-e, -a, -o, -ai, -oe, -at, -ie, -fə, -ep, -ap, -up, -op, -aip, -fəp, -əup, -ait, -əic, -aic, -ek, -ak, -ok, -ok, -iæk, -aʔ, -oʔ, -oʔ, -om, -om, -əim, -əum, -aum,

-en, -en, -on, -ain, -uon, -ain, -an, -on, -ion, -oun, -eh, -oh, -oh,
-aih, -aih, -aih, -aih, -uoh, -auh/ (ดูตารางที่ ๓-๑๓ หน้า ๕๒-๑๐๒)

ตัวอย่างเช่น

- /la'loɛ/ "มะขาม"
- /liək/ "เข้า"
- /lain/ "ขัง"

/j/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [j] และ [j̥] การปรากฏของเสียง
ย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไข ดังนี้

- [j] เสียงพยัญชนะเสียดแทรก-ก้อง-เพดานแข็ง ปรากฏเมื่ออยู่หน้า
เสียงสระปิด-หน้า [i] และสระปิดกลาง [ɨ]
- [j̥] เสียงพยัญชนะเปิด-ก้อง-เพดานแข็ง ปรากฏในบริบทอื่น ๆ

หน่วยเสียง /j/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-iə, -uə,
-iəp, -uək, -oʔ, -iəʔ, -um, -iəm, -on, -uh/ (ดูตารางที่ ๓-๔, ๗-๘, ๑๒-๑๓
หน้า ๕๒-๕๓, ๕๖-๕๘, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

- /lə'juə/ "ชะนี"
- /j̥iəʔ/ "ยาย ย่า"
- /juh/ "ท่า"

/ɣ/ : เสียงพยัญชนะต่อเนื่อง (เสียงเสียดแทรก)-ก้อง-เพดานอ่อน [ɣ]
หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-o, -oɛ, -uə, -au, -ap,
-up, -op, -aip, -əup, -əit, -əit, -uət, -əic, -ak, -ok, -əik, -auk,
-eʔ, -eʔ, -aʔ, -oʔ, -em, -am, -om, -əim, -əum, -on, -ion, -eh, -oh,
-oeh, -əih, -əih/ (ดูตารางที่ ๓-๔, ๑๒-๑๓ หน้า ๕๒-๕๘, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/yo/	"ยี่"
/yuət/	"กอด"
/yioŋ/	"แรง"

ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น เป็นลักษณะและการแจกแจงของหน่วยเสียงพยัญชนะทั้ง ๒๕ หน่วยเสียงในภาษาละเวอะบ้านป่าแป๋ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากการแจกแจงของหน่วยเสียงแล้วพบว่า หน่วยเสียงพยัญชนะที่มีการปรากฏ มากที่สุด คือ หน่วยเสียงพยัญชนะ /k/ /ʔ/ และ /l/ ส่วนหน่วยเสียงพยัญชนะที่มีการปรากฏ น้อยที่สุด คือหน่วยเสียงพยัญชนะ /x/ ซึ่งจากข้อมูลทั้งหมดพบ /x/ ในคำเพียง ๔ คำเท่านั้น แต่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ให้เสียงพยัญชนะ [x] เป็นหน่วยเสียง /x/ เพราะพบคู่เทียบเสียงกับหน่วยเสียงพยัญชนะอื่น คือ

/xəi/	"บาง"	/gak gəi/	"ตง"
/xak/	"รก"	/yak/	"ร้อง(สัตว์)"
/xam/	"ฝ"	/yam/	"อวัยวะเพศหญิง"
/xɛŋ/	"เก็บ"	/gɛŋ/	"ตี๋ก้อย"
/xaŋ/	"เขี้ยว"	/saŋ/	"ข้าง"

ข. พยัญชนะควบกล้ำ

พยัญชนะควบกล้ำในภาษาละเวอะบ้านป่าแป๋เกิดจากการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะมีทั้งพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียง และพยัญชนะควบกล้ำ ๓ เสียง รวมกันทั้งหมดมีจำนวน ๒๖ เสียง ดังนี้

๑. พยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียง

เกิดจากการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะ ๒ หน่วยเสียง ซึ่งอาจเขียนเป็นสูตรได้ว่า C_1C_2 หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาละเวอะบ้านป่าแป๋ที่เป็น C_1 ได้มี ๔ หน่วยเสียง ได้แก่ /m p ph b k kh g ʔ h/ ส่วนหน่วยเสียงพยัญชนะที่เป็น C_2 ได้มี ๔ หน่วยเสียง ได้แก่ /b m n ŋ l j y/ การปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะทั้งหมดเป็นพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียงในภาษาละเวอะบ้านป่าแป๋สามารถแจกแจงได้ดังต่อไปนี้

C ₁ \ C ₂	b	m	n	ŋ	ŋ	l	j	ɥ
m	+	-	-	-	-	-	-	-
p	-	-	-	-	-	+	+	-
ph	-	-	-	-	-	+	+	-
b	-	-	-	-	-	+	-	-
k	-	-	-	-	-	+	+	-
kh	-	-	-	-	-	+	+	-
g	-	-	-	-	-	+	+	-
?	-	+	+	+	+	+	+	+
h	-	+	+	+	+	+	-	-

ตารางที่ ๑ แสดงการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะ เป็น
 พยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียงในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋

จากตารางข้างต้นสรุปได้ว่า พยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียงในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋
 มีทั้งหมด ๒๔ เสียง ได้แก่ /mb pl pj phl phj bl kl kj khl khj gl
 gj ?m ?n ?ŋ ?l ?j ?ɥ hm hn hp hŋ hl/ พยัญชนะควบกล้ำ
 ๒ เสียงทั้งหมดนี้สามารถเป็นได้เฉพาะพยัญชนะต้นของพยางค์เท่านั้น สัทลักษณะและการ
 แจกแจงของพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียงทั้งหมดมีดังต่อไปนี้

๑.๑ พยัญชนะควบกล้ำ /mb/

สัทลักษณะของพยัญชนะควบกล้ำเสียงนี้ คือเสียงพยัญชนะกัก ล้อง ริมฝีปาก
 ซึ่งมีเสียงพยัญชนะนาสิก ซึ่งมีฐาน-กรณ์เดียวกัน นำมาข้างหน้า [ᵐb] แต่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์

ให้เสียงพยัญชนะเสียงนี้เป็นพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียง ซึ่งเกิดจากการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก /m/ และหน่วยเสียงพยัญชนะกัก /b/ เพราะจากข้อมูล ผู้วิจัยพบเสียงพยัญชนะกัก ก้อง ๒ ชุดคือ

ชุดที่ ๑ เสียงพยัญชนะกัก-ก้อง ซึ่งมีเสียงพยัญชนะนาสิก ซึ่งมีความถี่เสียงใกล้เคียงกัน นำมา ได้แก่ [m^hb] [n^hd] [ŋ^hʒ] และ [ŋ^hg]

ชุดที่ ๒ เสียงพยัญชนะกัก-ก้อง ธรรมดา ซึ่งพบเพียงเสียงเดียว คือ [b]

และจากข้อมูลผู้วิจัยพบว่าเสียง [b] และ [m^hb] เป็นคนละหน่วยเสียงกันโดยพบคู่เทียบเสียง เช่น

[boŋ]	"เหนียว"	[m ^h boŋ]	"บันได"
[buə]	"จุด ลาก"	[m ^h buə]	"ไกว"
[buək]	"โกง"	[m ^h buək]	"แทง"

แต่ผู้วิจัยไม่พบเสียงพยัญชนะกักก้อง ธรรมดา ที่ฐาน-กรณ์อื่น ๆ เลยดังนั้นเมื่อวิเคราะห์ในระดับสัทวิทยา อาจจะวิเคราะห์ได้เป็น ๒ แบบคือ

แบบที่ ๑ วิเคราะห์ให้มีหน่วยเสียงพยัญชนะกัก-ก้อง ๒ ชุดคือ

ชุดที่ ๑ หน่วยเสียงพยัญชนะกัก-ก้อง ธรรมดา ๑ หน่วยเสียง คือ
/b/

ชุดที่ ๒ หน่วยเสียงพยัญชนะกัก-ก้อง ควบกล้ำ ๔ หน่วยเสียงคือ
/mb/ /nd/ /ŋʒ/ /ŋg/

แบบที่ ๒ วิเคราะห์ให้มีหน่วยเสียงพยัญชนะกัก-ก้อง เพียงชุดเดียว โดยให้หน่วยเสียงพยัญชนะกัก ที่ริมฝีปาก มีลักษณะเป็นเสียงพยัญชนะกัก-ก้อง ธรรมดา และให้หน่วยเสียงพยัญชนะกัก ที่ฐาน-กรณ์อื่น ๆ มีลักษณะเป็นเสียงพยัญชนะกัก-ก้อง ซึ่งมีเสียงพยัญชนะนาสิก นำมาข้างหน้า ส่วนเสียงพยัญชนะกัก-ก้อง ที่ริมฝีปาก ซึ่งมีเสียงพยัญชนะนาสิกนำนั้น ให้เป็นพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียง ซึ่งรูปแบบของระบบจะเป็นดังนี้

หน่วยเสียงพยัญชนะกัก ก้อง ๔ หน่วยเสียง คือ

$/b/ = [b]$ $/d/ = [d]$ $/ʒ/ = [ʒ]$ $/g/ = [g]$

พยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียงซึ่งเกิดจากหน่วยเสียง $/m/$ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียง $/b/$
 $/mb/ = [mb]$

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกวิเคราะห์แบบที่ ๒ เพราะ

๑. ถ้าเลือกการวิเคราะห์แบบที่ ๑ จะทำให้มีหน่วยเสียงพยัญชนะเพิ่มขึ้นอีก

๑ หน่วยเสียง คือมีหน่วยเสียงพยัญชนะกัก-ก้อง ๕ หน่วยเสียง (ถ้าวิเคราะห์แบบที่ ๒ จะมีเพียง ๔ หน่วยเสียง) และจะทำให้เกิดช่องว่างขึ้นในระบบ คือมีหน่วยเสียงพยัญชนะกัก-ก้อง ธรรมดา อยู่เพียงตำแหน่งเดียว คือริมฝีปาก ก้อง $/b/$

๒. ในระดับสัทวิทยานั้น หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวเป็นปรากฏการณ์ที่พบมากกว่า หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ดังนั้น ถ้าจะวิเคราะห์ให้มีหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวเพียงหน่วยเสียงเดียว แต่มีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำถึง ๔ หน่วยเสียงตามแบบที่ ๑ นั้น ก็จะทำให้ระบบพยัญชนะดูแปลกและยุ่งยาก แต่การวิเคราะห์ให้หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวมีเสียงย่อยเป็นเสียงพยัญชนะควบกล้ำนั้น จะทำให้ระบบดูสะอาดและเป็นระเบียบมากกว่า

๓. ภาษาในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะภาษาในตระกูลมอญ-เขมรนั้น เสียงพยัญชนะควบกล้ำเช่น $[mb]$ นั้นมักถูกจัดให้เป็นพยัญชนะควบกล้ำมากกว่าเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะ เพราะลักษณะทั่ว ๆ ไปของภาษาในตระกูลมอญ-เขมรนั้น มักจะมีเสียงพยัญชนะกัก ๒ ชุด คือ กัก-ไม่ก้อง-ไม่มีกลุ่มลม และกัก-ก้อง ธรรมดา เท่านั้น

ด้วยเหตุผลที่ได้บรรยายมาแล้ว ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ให้เสียงพยัญชนะ $[mb]$ เป็นพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียง ซึ่งเกิดจากการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียง $/m/$ และ $/b/$ ตามแบบที่ ๒ เพื่อให้ระบบพยัญชนะดูสะอาดสวยงามมากขึ้น และลดช่องว่างในระบบให้น้อยลง

พยัญชนะควบกล้ำ /mb/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-u, -v, -ai, -at, -iə, -iə, -uə, -əu, -au, -ok, -uək, -əuk, -auk, -aʔ, -oʔ, -ɛm, -in, -ip, -ep, -uŋ, -oŋ, -aɪŋ, -iəŋ, -iəŋ, -ah, -əih, -aih/ (ดูตารางที่ ๓, ๗-๑๓ หน้า ๔๒, ๔๖-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/mbiə/	"ส้ม"
/mbauk/	"สะอาด"
/mbiəŋ/	"หิน (น.)"

ข. พยัญชนะควบกล้ำ /pl phl bl kl khl gl/

พยัญชนะควบกล้ำชุดนี้เกิดจากการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะกัก /p ph b k kh g/ กับหน่วยเสียงพยัญชนะต่อเนื่อง /l/ เป็นพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียง /pl phl bl kl khl gl/ ตามลำดับ การแจกแจงของพยัญชนะควบกล้ำชุดนี้มีดังต่อไปนี้

/pl/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-ai, -au, -ak, -uk, -aʔ, -vʔ, -əiʔ, -aum, -vŋ, -aɪŋ, -ah, -oh/ (ดูตารางที่ ๓, ๗-๘, ๑๒-๑๓ หน้า ๔๒, ๔๖-๔๘, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/plai/	"เหล้า"
/pluk plak/	"ฟ้าแลบ"
/plaum/	"ตาก"

/phl/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-iə, -uə, -ik, -ok, -oʔ, -aŋ, -iəh/ (ดูตารางที่ ๓, ๗-๘, ๑๒-๑๓ หน้า ๔๒, ๔๖-๔๗, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/phlok/	"งาช้าง"
/phliəh/	"หอก"
/phlaŋ phlik/	"กระฉอก"

/bl/ พยัญชนะควบกล้ำเสียงนี้จากข้อมูลทั้งหมดพบในคำเพียง ๒ คำเท่านั้น ซึ่งพบปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-iə, -ɛp/ (ดูตารางที่ ๓-๔ หน้า ๔๒, ๔๓)

/(kuən) bliə/ "ชายหนุ่ม"

/blɛp/ "กระพริบตา"

/kl/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-a, -ai, -ɛp, -əip, -ɛt, -ɔt, -aic, -iək, -eʔ, -aʔ, -oʔ, -ɔm, -aum, -ɛn, -əɪn, -on, -əin, -aŋ, -oŋ, -ɔŋ, -iəŋ/ (ดูตารางที่ ๓-๑๒ หน้า ๔๒-๑๐๑) ตัวอย่างเช่น

/kləip/ "บ่า"

/kloŋ/ "อ้วน"

/toʔ: kliək/ "รักแร้"

/khl/ พยัญชนะควบกล้ำเสียงนี้จากข้อมูลทั้งหมดพบในคำเพียง ๒ คำเท่านั้น ซึ่งปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-iək, -in/ (ดูตารางที่ ๗, ๑๐ หน้า ๔๖, ๔๙)

/khlɪək/ "เสีย"

/khlɪn/ "เคืองตา"

/gl/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-a, -ɔɛ, -aɪ, -uət, -ɔc, -oʔ, -iəŋ, -ɛh/ (ดูตารางที่ ๓, ๕-๖, ๘, ๑๒-๑๓ หน้า ๔๒, ๔๔-๔๕, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/səŋ'glɔɛ/ "คิดถึง"

/gloʔ/ "ปลุก"

/ləŋ'glɛh/ "ทกลีบ"

๑.๓ พยัญชนะควบกล้ำ /pj phj kj khj gj/

ลักษณะของพยัญชนะควบกล้ำชุดนี้คือ เสียงพยัญชนะกัก ซึ่งมีการยกลิ้นส่วนหน้าขึ้นไปหาเพดานแข็งในขณะที่มีการเปล่งเสียง เป็น [p^j p^hj k^j k^hj g^j] ตามลำดับ ผู้วิจัยมิได้วิเคราะห์ให้เสียงพยัญชนะชุดนี้เป็นหน่วยเสียง แต่วิเคราะห์ให้เป็นพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียง ซึ่งเกิดจากการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะกัก /p ph k kh g/ และหน่วยเสียงพยัญชนะต่อเนือง /j/ เพราะถ้าจัดให้เสียงพยัญชนะชุดนี้เป็นหน่วยเสียง /p^j ph^j k^j kh^j g^j/ ก็จะทำให้มีหน่วยเสียงพยัญชนะเพิ่มขึ้นอีกถึง ๕ หน่วยเสียงในระบบ ประกอบกับในระบบพยัญชนะของภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋มีหน่วยเสียงพยัญชนะ /p ph k kh g/ และ /j/ อยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงจัดให้เสียงพยัญชนะชุดนี้เป็นพยัญชนะควบกล้ำ เพื่อลดจำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะในระบบลง และเพื่อทำให้ระบบพยัญชนะของภาษานี้ยุ่งยากน้อยลงด้วย

พยัญชนะควบกล้ำ /pj phj kj khj gj/ มีการแจกแจงดังต่อไปนี้

/pj/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-ε, -oc, -ak, -auk, -e?, -om, -aim, -aŋ, -eh, -əih/ (ดูตารางที่ ๓, ๖-๘, ๑๒-๑๓ หน้า ๘๒, ๘๔-๘๘, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/pjoc/	"ปึก"
/pje?/	"เผ็ด"
/pjan/	"หลังคา"

/phj/ พยัญชนะควบกล้ำเสียงนี้ จากข้อมูลทั้งหมดพบในคำเพียง ๔ คำ เท่านั้น ซึ่งปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-e?, -u?, -om, -uih/ (ดูตารางที่ ๘-๙ ๑๓ หน้า ๘๗-๘๘, ๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/phje?/ "ป่า ช้างนอก"

/phju?/ "ผ้าห่ม"

/phjom/ "ประชุม"

/kj/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-a, -o, -oc, -ak, -auk, -e?, -a?, -u?, -o?, -v?, -am, -om, -om, -on, -on, -on, -a+ng, -auŋ, -oh, -oih/ (ดูตารางที่ ๓, ๖-๘, ๑๑-๑๓ หน้า ๘๒, ๘๕-๘๘, ๑๐๑-๑๐๒)

ตัวอย่างเช่น

/kjak/ "ควาย"

/kju?/ "พอ"

/kjon/ "รอยเท้า"

/khj/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-ai, -ui, -op, -oc, -o?, -on, -o+ng/ (ดูตารางที่ ๓-๕, ๖, ๘, ๑๑-๑๒ หน้า ๘๒-๘๓, ๘๕, ๘๗, ๑๐๐-๑๐๑) ตัวอย่างเช่น

/khjai/ "ทองคำ"

/khjo?/ "ไหม"

/khjo+ng/ "เสื่อผ้า"

/gj/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-ai, -ap, -u?, -o?, -am, -on, -a+ng, -oih, -aih, -veh/ (ดูตารางที่ ๓-๕, ๘-๘, ๑๒-๑๓ หน้า ๘๒-๘๓, ๘๗-๘๘, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/gjo?/ "แบ่ง"

/gja+ng/ "สะตู่"

/gjoih/ "สากตำข้าว"

๑.๔ พยัญชนะควบกล้ำ /ʔm ʔn ʔp ʔŋ ʔl ʔj ʔy/

สัทลักษณะของพยัญชนะควบกล้ำชุดนี้ คือเสียงพยัญชนะนาสิก และเสียงพยัญชนะต่อเนื่อง ซึ่งมีเสียงกักที่เส้นเสียงนำมาข้างหน้า [ʔm ʔn ʔp ʔŋ ʔl ʔj ʔy] ตามลำดับ ผู้วิจัยมิได้วิเคราะห์ให้เสียงพยัญชนะชุดนี้เป็นหน่วยเสียง แต่วิเคราะห์ให้เป็นพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียง ซึ่งเกิดจากการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะกัก /ʔ/ กับหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก /m n p ŋ/ และหน่วยเสียงพยัญชนะต่อเนื่อง /l j y/ เพราะถ้าวิเคราะห์ให้เสียงพยัญชนะชุดนี้เป็นหน่วยเสียง ก็จะทำให้มีจำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะในระบบเพิ่มขึ้นถึง ๗ หน่วยเสียง ประกอบกับในระบบพยัญชนะของภาษานี้มีหน่วยเสียงพยัญชนะ /m n p ŋ l j y/ และ /ʔ/ อยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ให้เสียงพยัญชนะ [ʔm ʔn ʔp ʔŋ ʔl ʔj ʔy] เป็นพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียงดังกล่าว เพื่อเป็นการลดจำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะในระบบลง

การแจกแจงของพยัญชนะควบกล้ำชุดนี้มีดังต่อไปนี้

/ʔm/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-ɛ, -a, -o, -u, -ai, -ɔɛ, -əu, -ait, -ɔc, -uic, -ak, -ok, -əik, -lək, -auk, -aʔ, -ɔʔ, -am, -ɔm, -op, -ɔp, -aŋ/ (ดูตารางที่ ๓, ๕-๘, ๑๑-๑๒ หน้า ๔๒, ๔๔-๔๘, ๑๐๐-๑๐๑) ตัวอย่างเช่น

/ʔma/ "ไร่"

/ʔməik/ "ครก"

/sa'ʔmɔp/ "ดาว"

/ʔn/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-əi, -ak, -əuk, -eʔ, -aʔ, -um, -əum, -ain, -un, -on, -ɔŋ, -iəŋ/ (ดูตารางที่ ๓, ๗-๘, ๑๑-๑๒ หน้า ๔๒, ๔๖-๔๘, ๑๐๐-๑๐๑) ตัวอย่างเช่น

/ʔnəuk/ "สำลัก"

/sa'ʔnaʔ/ "ตรงกลาง"

/ʔnum/ "กัม"

/ʔn/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-uo, -it, -uic, -iam, -on, -iah/ (ดูตารางที่ ๓, ๕-๖, ๘, ๑๒-๑๓ หน้า ๘๒, ๘๔-๘๕, ๘๘, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

- /ʔnuo/ "สูน"
- /ʔnuic/ "เมมา"
- /ʔniah/ "น้อย"

/ʔŋ/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ /-a, -ai, -uo, -ot, -ak, -aʔ, -vʔ, -on, -ioŋ/ (ดูตารางที่ ๓, ๕, ๗-๘, ๑๐, ๑๒ หน้า ๘๒, ๘๔, ๘๖-๘๗, ๘๘, ๑๐๑) ตัวอย่างเช่น

- /ʔŋai/ "นัยน์ตา"
- /ʔŋot/ "พง"
- /ʔŋioŋ/ "สัน"

/ʔl/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-e, -a, -ai, -io, -oc, -en, -on, -oin, -iŋ, -aŋ, -oŋ, -vŋ, -veh/ (ดูตารางที่ ๓, ๖, ๑๐-๑๓ หน้า ๘๒, ๘๕, ๘๘-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

- /ʔlai/ "กระรอก"
- /ʔloin/ "น่าน"
- /ʔlveh/ "ตั้ง"

/ʔj/ พยัญชนะควบกล้ำเสียงนี้จากข้อมูลทั้งหมด พบในคำเพียง ๔ คำเท่านั้น ซึ่งปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-we, -tə, -eŋ, -uəŋ/ (ดูตารางที่ ๓, ๑๒ หน้า ๕๒, ๑๐๑) ตัวอย่างเช่น

/ʔjə/	"ยา"
/ʔjeŋ/	"ถูกข้าง"
/ʔjuəŋ/	"หมู่บ้าน"

/ʔy/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-e, -auk, -oʔ, -wʔ, -eŋ, -wŋ, -əuŋ, -weh/ (ดูตารางที่ ๓, ๗-๘, ๑๒-๑๓ หน้า ๕๒, ๕๖, ๕๗, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/ʔye/	"หน้าผาก"
/ʔyŋ/	"เสา"
/ʔyweh/	"ถั่ว"

๑.๔ พยัญชนะควบกล้ำ /hm hn hp hŋ hl/

พยัญชนะควบกล้ำชุดนี้มีสี่ลักษณะ เป็นเสียงพยัญชนะนาสิกและเสียงพยัญชนะต่อเนื่อง ไม่ก้อง [m̥ n̥ p̥ ŋ̥ l̥] ตามลำดับ แต่ผู้วิจัยมิได้วิเคราะห์ทำให้เสียงพยัญชนะชุดนี้เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะ /m̥ n̥ p̥ ŋ̥ l̥/ แต่ได้วิเคราะห์ให้เป็นพยัญชนะควบกล้ำ เพราะถ้าจัดให้เสียงพยัญชนะชุดนี้เป็นหน่วยเสียง ก็จะทำให้มีหน่วยเสียงพยัญชนะในระบบเพิ่มขึ้นอีก ๔ หน่วยเสียง ประกอบกับในระบบพยัญชนะของภาษานี้มีหน่วยเสียงพยัญชนะ /h/ และหน่วยเสียงพยัญชนะ /m n p ŋ l/ อยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงได้จัดให้เสียงพยัญชนะ [m̥ n̥ p̥ ŋ̥ l̥] เป็นพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียง ซึ่งเกิดจากการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะ /h/ และหน่วยเสียงพยัญชนะ /m n p ŋ l/ เป็น /hm hn hp hŋ hl/ ตามลำดับ ซึ่งจะทำให้สามารถลดจำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะในระบบลงได้

การแจกแจงของพยัญชนะควบกล้ำชุดนี้มีดังต่อไปนี้

/hm/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-a, -əu, -it, -ɛt, -at, -əit, -aic, -uʔ, -oʔ, -wʔ, -aim, -ɛn, -aɪn, -əip, -aip, -wŋ, -wɛh/ (ดูตารางที่ ๓, ๕-๖, ๘-๑๓ หน้า ๕๒, ๕๔-๕๕, ๕๗-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

- /hməu/ "เพื่อน"
- /hmaic/ "ทราย"
- /hmaip/ "ถาม"

/hn/ พยัญชนะควบกล้ำเสียงนี้ จากข้อมูลทั้งหมดพบในคำเพียง ๔ คำเท่านั้น ซึ่งปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-əu, -am, -aŋ/ (ดูตารางที่ ๓, ๕, ๑๒ หน้า ๕๒, ๕๔, ๑๐๑) ตัวอย่างเช่น

- /la hnəu/ "จังหวัดเลน"
- /hnam/ "เลือด"
- /hnaŋ/ "สายสร้อย"

/hp/ พยัญชนะควบกล้ำเสียงนี้ จากข้อมูลทั้งหมดพบในคำเพียง ๑ คำเท่านั้น ซึ่งปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลัง /-ɨ/ (ดูตารางที่ ๓ หน้า ๕๒) คือ

- /hpɨ/ "หย่อน"

/hŋ/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-ɛ, -a, -aɨ, -ap, -aup, -aɪt, -iək, -oʔ, -wʔ, -uək, -aun/ (ดูตารางที่ ๓-๕, ๗-๘, ๑๐, ๑๒ หน้า ๕๒-๕๔, ๕๖-๕๗, ๕๙, ๑๐๑) ตัวอย่างเช่น

/(saʔɔɛ) hŋai/	"หอม"
/hŋait/	"ดม"
/hŋɔʔ/	"ข้าวเปลือก"

/hl/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-ɔ, -at, -ait, -aɪc, -ak, -aɪk, -eʔ, aʔ, -ɔʔ, -aim, -ɔŋ, -aung, -oh/ (ดูตารางที่ ๓, ๕-๘, ๑๒-๑๓ หน้า ๘๒, ๘๔-๘๘, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/hlat/	"กลัว"
/hleʔ/	"ฝน (น.)"
/hlaung/	"สูง"

๒. พยัญชนะควบกล้ำ ๓ เสียง

พยัญชนะควบกล้ำ ๓ เสียงในภาษาละเวอะบ้านป่าแป๋ เกิดจากการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะ ๓ หน่วยเสียง หรือ $C_1 C_2 C_3$ หน่วยเสียงที่สามารถปรากฏเป็น C_1 ได้ คือหน่วยเสียง /m/ หน่วยเสียงที่สามารถปรากฏเป็น C_2 ได้ คือหน่วยเสียง /b/ ส่วนหน่วยเสียงที่สามารถปรากฏเป็น C_3 ได้มี ๒ หน่วยเสียง คือ /l/ และ /j/ สรุปแล้วพยัญชนะควบกล้ำ ๓ เสียงในภาษาละเวอะบ้านป่าแป๋มีทั้งหมด ๒ เสียง คือ /mbɪ/ และ /mbj/ ซึ่งสามารถเป็นได้เฉพาะพยัญชนะต้นของพยางค์เท่านั้น การแจกแจงของพยัญชนะควบกล้ำ ๓ เสียงทั้ง ๒ เป็นดังนี้

/mbɪ/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-e, -uə, -əɪt, -ak, -aɪk, -oʔ, -əum, -aɪŋ, -ɔŋ, -əuŋ, -aung, -ah, -təh/ (ดูตารางที่ ๓, ๕, ๗-๘, ๑๑-๑๓ หน้า ๘๒, ๘๔, ๘๖-๘๘, ๑๐๐-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/mbləɪt/	"กลืน"
/mblɔʔ/	"ต่างหู"
/mblaung/	"คอย"

/mbj/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-e, -a, -oc, -aic, -ak, eʔ, -aʔ, -vʔ, -aum, -on, -ovŋ, -uh, -aɦ/ (ดูตารางที่ ๓, ๖-๘, ๑๑-๑๓ หน้า ๘๒, ๘๔-๘๘, ๑๐๐-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/mbja/	"กระแอม"
/mbjoc/	"พริก"
/mbjovŋ/	"ม้า"

จากการพิจารณาการแจกแจงของพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียงและ ๓ เสียงที่ได้บรรยายมาข้างต้น พบว่าพยัญชนะควบกล้ำที่มีการปรากฏ มากที่สุด คือพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียง /mb/ ส่วนพยัญชนะควบกล้ำที่มีการปรากฏ น้อยที่สุด คือพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียง /hp/ ซึ่งพบในคำเพียง ๑ คำเท่านั้น จากข้อมูลทั้งหมด

๒.๔ ระบบสระ (vowel system)

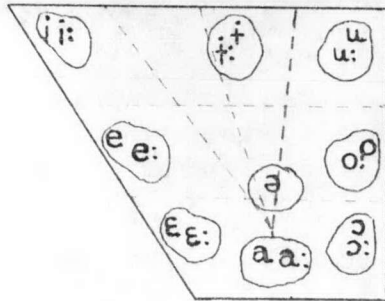
ระบบสระของภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋ประกอบด้วยหน่วยเสียงสระเดี่ยว และหน่วยเสียงสระประสม รวมทั้งหมดจำนวน ๒๑ หน่วยเสียง ความสั้นยาวของเสียงสระไม่มีนัยสำคัญในภาษา เพราะสามารถกำหนดได้จากพยัญชนะท้ายของพยางค์ รายละเอียดเกี่ยวกับระบบสระมีดังนี้

ก. หน่วยเสียงสระเดี่ยว (monophthongs)

หน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋มีทั้งหมด ๘ หน่วยเสียงได้แก่

i	ɨ	u
e	ə	o
ɛ	a	ɔ

หน่วยเสียงสระเดี่ยวทั้ง ๙ หน่วยเสียงนี้ เมื่อเปรียบเทียบลักษณะทางสัทศาสตร์กับสระหลัก (cardinal vowels) แล้ว พบว่าตำแหน่งของเสียงสระในภาษานี้จะต่างกับตำแหน่งของสระหลัก ดังแสดงให้เห็นได้ในแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ ๑๑ แผนภูมิแสดงสัทลักษณะของเสียงสระเดี่ยวในภาษาละเวือะบ้านป่าแบ๋

สัทลักษณะและการแจกแจงของหน่วยเสียงสระเดี่ยวทั้ง ๙ หน่วยเสียงมีดังต่อไปนี้

/i/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [ǐ] และ [i̋] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไข ดังนี้

[ǐ] เสียงสระปิด - หน้า-ปากไม่ห่อ-สั้น เมื่อเทียบกับสระหลักแล้วจะหลังกว่าและต่ำกว่าสระเสียงที่ ๑ ปรากฏในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกัก หรือเสียงพยัญชนะเสียดแทรก

[i̋] เสียงสระปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ-ยาว เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะหลังกว่าและต่ำกว่าสระเสียงที่ ๑ ปรากฏในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะนาสิก

หน่วยเสียงสระ /i/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยวและควบคู่ต่อไปนี้คือ /p t c k ʔ ph th ch kh b d g n ŋ f s h w mb hm/ และปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้คือ /t c ʔ n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๓, ๕-๖, ๘, ๑๐-๑๑, ๑๓ หน้า ๔๒, ๔๔-๔๕, ๔๗, ๔๘-๑๐๐, ๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

- /sən'diʔ/ "ใกล้"
- /lə'ni/ "เหงือก"
- /thip/ "ลุง ป้า"

/e/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๓ เสียงคือ [ě] [e̋] และ [e̍] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๓ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไขดังนี้

[ě] เสียงสระกึ่งปิด - หน้า-ปากไม่ห่อ-สั้น เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะต่ำกว่าสระหลักเสียงที่ ๒ เล็กน้อย ปรากฏในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกัก หรือเสียงพยัญชนะเสียดแทรก ยกเว้นพยัญชนะกัก เพดานแข็ง

[e̋] เสียงสระกึ่งปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ-ยาว เมื่อเทียบกับสระหลักแล้วจะหลังกว่าและต่ำกว่าสระหลักเสียงที่ ๒ ปรากฏในพยางค์เปิดหรือพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะนาสิก ยกเว้นเสียงพยัญชนะนาสิกที่เกิด เพดานแข็ง

[eⁱ]^๑ เสียงสระเลื่อนซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระกึ่งปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [e] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระปิดหน้า-ปากไม่ห่อ [i] ปรากฏในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกักหรือเสียงพยัญชนะนาสิก เพดานแข็ง

หน่วยเสียงสระ /e/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้คือ /p t k ? ph kh d m n ŋ s w l y mb kl pj phj kj ?n hl mbl mbj/ และ สามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้คือ /t c ? n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๓, ๕-๖, ๘, ๑๐-๑๓ หน้า ๘๒, ๘๔-๘๕, ๘๗, ๘๘-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/te?/ "มือ ดิน"

/pe/ "ชนะ"

/phep/ "สีขาว"

/ɛ/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [ɛ^v] และ [ɛ:˥] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไขดังนี้

[ɛ^v] เสียงสระกึ่งเปิด - หน้า - ปากไม่ห่อ - สั้น เมื่อเทียบกับสระหลักแล้วจะต่ำกว่าสระหลักเสียงที่ ๓ เล็กน้อย ปรากฏในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกักหรือเสียงพยัญชนะเสียดแทรก

[ɛ:˥] เสียงสระกึ่งเปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ-ยาว เมื่อเทียบกับสระหลักแล้วจะต่ำกว่าและหลังกว่าสระหลักเสียงที่ ๓ ปรากฏในพยางค์เปิด หรือพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะนาสิก

หน่วยเสียงสระ /ɛ/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้คือ /p t c k ? g m n ŋ s x h w l y mb bl kl gl pj ?m ?l ?j ?y hm hŋ/

^๑ ดูเชิงอรรถหน้า ๘๖-๘๗ ประกอบ

และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /p t k ʔ m n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๓-๕, ๗-๑๐, ๑๒-๑๓ หน้า ๕๒-๕๔, ๕๖-๕๘, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/ʔyɛ/ "หน้าผาก"

/mbɛm ʔɛ/ "ตาตุ่ม"

/lɛh/ "ทก"

/i/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [i̯] และ [i̯ː] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไขดังนี้

[i̯] เสียงสระปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ-สั้น เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะต่ำกว่าและหลังกว่าสระหลักเสียงที่ ๑๗ เล็กน้อย ปรากฏในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกัก

[i̯ː] เสียงสระปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ-ยาว เมื่อเทียบกับสระหลักแล้วจะต่ำกว่าและหลังกว่าสระหลักเสียงที่ ๑๗ ปรากฏในพยางค์เปิดหรือพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะนาสิก

หน่วยเสียงสระ /i/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้ คือ /t k ʔ ph th ch kh d g n ŋ f mb phi khi ʔn ʔl hp/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้คือ /t k m n ŋ/ (ดูตารางที่ ๓, ๕, ๗, ๙-๑๐, ๑๒ หน้า ๕๒, ๕๔, ๕๖, ๕๘-๕๙, ๑๐๑) ตัวอย่างเช่น

/hp̩i/ "หย่อน"

/ch̩ik/ "นา"

/th̩im/ "สูง"

/ə/ : เสียงสระกึ่งเปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ [ə̯] เมื่อเทียบกับสระหลักแล้วจะหลังกว่าสระหลักเสียงที่ ๒๑ เล็กน้อย หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นต่อไปนี้

คือ /p ? kh d n s/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้าย /? m/ (ดูตารางที่ ๘-๔ หน้า ๘๗-๘๘) ตัวอย่างเช่น

/pəʔ/	"เธอ"
/laʔəʔ/	"สะอึก"
/khəm/	"คิด"

/a/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [aː] และ [aː̃] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไข ดังนี้

[aː] เสียงสระ เปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ-สั้น เมื่อเทียบกับสระหลักแล้วจะสูงกว่า และสูงกว่าสระหลักเสียงที่ ๔ ปรากฏในพยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกักหรือเสียงพยัญชนะเสียดแทรก

[aː̃] เสียงสระ เปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ-ยาว เมื่อเทียบกับสระหลักแล้วจะสูงกว่า และสูงกว่าสระหลักเสียงที่ ๔ เล็กน้อย ปรากฏในพยางค์เปิดหรือพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะนาสิก

หน่วยเสียงสระ /a/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบคู่ไปนี้ คือ /p t c k ? ph kh b d j g m n ŋ s x h l y mb pl phl kl gl pj kj gj ?m ?n ?ŋ ?l hm hn hŋ hl mbl mbj/และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /p t k ? m n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๓-๕ ๗-๑๐, ๑๒-๑๓ หน้า ๘๒-๘๔, ๘๖-๘๘, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/laʔa/	"สอง"
/kap/	"คาง"
/paŋ/	"ขวด"

/u/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [uː] และ [uː̃] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไขดังนี้

[uː] เสียงสระปิด-หลัง-ปากห่อ-สั้น เมื่อเทียบกับสระหลักแล้วจะต่ำกว่าและหน้ากว่าสระหลักเสียงที่ ๘ เล็กน้อย ปรากฏในพยางค์ปิด

[uː̃] เสียงสระปิด-หลัง-ปากห่อ-ยาว เมื่อเทียบกับสระหลักแล้วจะต่ำกว่าและหน้ากว่าสระหลักเสียงที่ ๘ ปรากฏในพยางค์เปิด

หน่วยเสียงสระ /u/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยวและควบกล้ำต่อไปนี้ คือ /p c k ʔ ph th ch kh b d ɲ ŋ s h w l j ɣ mb pl phj kj gj ʔm ʔn hm mbj/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /p t k ʔ m n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๓-๕, ๗-๑๐, ๑๒-๑๓ หน้า ๕๒-๕๔, ๕๖-๕๘, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/phu/	"หนา"
/phuʔ/	"น้อง"
/juh/	"ท่า"

/o/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๓ เสียง คือ [oː] [oː̃] และ [oː̃̃] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๓ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไข ดังนี้

[oː] เสียงสระกึ่งปิด-หลัง-ปากห่อ-สั้น เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะหน้ากว่าสระหลักเสียงที่ ๗ ปรากฏในพยางค์ปิด ยกเว้นเมื่อพยัญชนะท้ายของพยางค์เป็นเสียงพยัญชนะ เพดานแข็ง

[oː̃] เสียงสระกึ่งปิด-หลัง-ปากห่อ-ยาว เมื่อเทียบกับสระหลักแล้วจะต่ำกว่าและหน้ากว่า สระหลักเสียงที่ ๗ ปรากฏในพยางค์เปิด

[oⁱ]^๑ เสียงสระเลื่อนซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระกึ่งปิด-หลัง [o^ː] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระปิด-หน้า [i] ปรากฏในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้าย เป็นเสียงพยัญชนะเพดานแข็ง

หน่วยเสียงสระ /o/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้คือ /p t c k ʔ ph th ch kh b d g m n ŋ s h w l j ʎ mb pl phl kl gl gj phj kj khj gj ʔm ʔn ʔŋ ʔl hm hŋ hl mbl mbj/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /p t c k ʔ m ŋ h/ (ดูตารางที่ ๓-๔, ๑๑-๑๓ หน้า ๔๒-๔๔, ๑๐๐-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/yo/	"ฮู้"
/khoʔ/	"ต้นไม้"
/mbjoc/	"พริก"

/o/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๓ เสียง คือ [o^ː] [o^ː˥˥] และ [oⁱ] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๓ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไขดังนี้

[o^ː] เสียงสระกึ่งเปิด-หลัง-ปากห่อ-สั้น เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะต่ำกว่า และหน้ากว่าสระหลักเสียงที่ ๖ เล็กน้อย ปรากฏในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกักหรือเสียงพยัญชนะเสียดแทรกยก เว้นพยัญชนะกักเพดานแข็ง

[o^ː˥˥] เสียงสระกึ่งเปิด-หลัง-ปากห่อ - ยาว เมื่อเทียบกับสระหลักแล้วจะต่ำกว่า และหน้ากว่าสระหลักเสียงที่ ๖ ปรากฏในพยางค์เปิดหรือพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นพยัญชนะนาสิก ยกเว้นเสียงพยัญชนะนาสิก เพดานแข็ง

^๑ ดูเชิงอรรถ หน้า ๔๖-๔๗ ประกอบ

[ⁱo]” เสียงสระเลื่อน ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระกึ่งเปิด-หลัง [o] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระเปิดหน้า-ปากไม่ห่อ [i] ปรากฏในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้าย เป็นเสียงพยัญชนะกัทหรือเสียงพยัญชนะนาสิก เพดานแข็ง

หน่วยเสียงสระ /o/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้ คือ /p t c k ʔ ph th kh b d j g m n ŋ f s h w l ʏ mb pl kl gl pj kj khj ʔm ʔn ʔŋ ʔl ʔʏ hm hŋ hl mbl mbj/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้คือ /p t c k ʔ m n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๓-๑๓ หน้า ๘๒-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/ŋo/	"ไฟ"
/lop/	"บ่อย"
/poc/	"ถอด"

เมื่อได้พิจารณาจากการแจกแจงของหน่วยเสียงสระเดี่ยวทั้ง ๔ หน่วยเสียงแล้วพบว่าหน่วยเสียงสระเดี่ยวที่มีการปรากฏมากที่สุด คือหน่วยเสียงสระ /o/ และหน่วยเสียงสระ /o/ ส่วนหน่วยเสียงสระเดี่ยวที่มีการปรากฏน้อยที่สุดคือ หน่วยเสียงสระ /ə/

ข. หน่วยเสียงสระประสม (diphthongs)

หน่วยเสียงสระประสมในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋มีจำนวน ๑๒ หน่วยเสียง เป็นสระประสม ๒ ส่วนทั้งหมด ได้แก่ /əi ai ui ɔɛ ət at iə fə uə əu au eo/ หน่วยเสียงสระประสมทั้งหมดสามารถแบ่งตามลักษณะการเลื่อนในตอนท้าย (off-gliding) ออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ สระเลื่อนเปลี่ยนระดับ และสระเลื่อนในระดับเดียวกัน^๒

^๑ ดูเชิงอรรถหน้า ๘๖-๘๗ ประกอบ

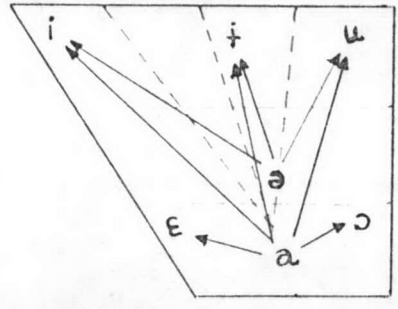
^๒ การแบ่งประเภทของการเลื่อนในตอนท้ายของหน่วยเสียงสระประสมออกเป็น ๒ ประเภท คือสระเลื่อนเปลี่ยนระดับ และสระเลื่อนในระดับเดียวกันนี้ ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเอง โดยใช้ลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงสระเป็นสำคัญ

๑. สระเลื่อนเปลี่ยนระดับ

หมายถึงสระเลื่อนที่เลื่อนจากเสียงสระในระดับหนึ่งไปยังเสียงสระในอีกระดับหนึ่ง
เช่น จากเสียงสระเปิด ไปยังเสียงสระปิด หรือจากเสียงสระปิด ไปยังเสียงสระกึ่งปิด เป็นต้น
หน่วยเสียงสระประสมในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋ที่เป็นสระเลื่อนเปลี่ยนระดับมีทั้งหมด ๔ หน่วยเสียง
ได้แก่ /oi ai əi ai̯ iə iə uə əu au/ สระเลื่อนเปลี่ยนระดับนี้ยังแบ่งออกได้
อีกเป็น ๒ แบบ คือสระเลื่อนขึ้นและสระเลื่อนลง

ก. สระเลื่อนขึ้น (closing diphthong)

คือเสียงสระเลื่อนที่เลื่อนจากเสียงสระที่ต่ำกว่าไปยังเสียงสระที่สูงกว่าหน่วย
เสียงสระประสมในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋ที่จัดเป็นสระเลื่อนขึ้น มี ๖ หน่วยเสียง คือ /oi ai
[aⁱ a^ɛ] əi ai̯ əu au [a^u a^ɔ]/ ซึ่งเป็นสระเลื่อนที่เลื่อนจากสระกึ่งเปิด ไปยังสระปิด
๓ หน่วยเสียง คือ /oi əi əu/ และเป็นสระเลื่อนที่เลื่อนจากสระเปิดไปยัง
สระปิด ๓ หน่วยเสียง คือ /ai ai̯ au/ การเลื่อนของหน่วยเสียงสระประสม ทั้ง ๖
หน่วยเสียง สามารถแสดงให้เห็นได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ ๑๒ แผนภูมิแสดงสัญลักษณ์ของสระเลื่อนขึ้นในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋

หน่วยเสียงสระประสมที่เป็นสระเลื่อนขึ้นทั้ง ๖ หน่วยเสียงนั้น มีลักษณะและการ
แจกแจงดังต่อไปนี้

/oi/: เสียงสระเลื่อน [oⁱ] ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระกึ่งเปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ
[o] แล้วเลื่อนไปยังเสียงสระปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [i] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏหลังพยัญชนะ
ต้นเดี่ยวและควบกล้ำต่อไปนี้ คือ /t c k ? kh b d g m n ŋ s x h l
y mb pl kl kj gj ?n ?l hm hl/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้
คือ /p c ? m n h/ (ดูตารางที่ ๓-๔, ๖, ๘-๙, ๑๑, ๑๓ หน้า ๔๒-๔๓, ๔๕,
๔๗-๔๘, ๑๐๐, ๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/sə ŋoi/ "สีเหลือง"

/səi?/ "เทา"

/?əin/ "กลับ"

/ai/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [aⁱ] และ [a^ε] การปรากฏของ
เสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไขดังนี้

[aⁱ] เสียงสระเลื่อนซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระเปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [a[^]>] แล้วเลื่อน
ไปหาเสียงสระปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [i] ปรากฏในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้าย
เป็นเสียงพยัญชนะกัก หรือเสียงพยัญชนะนาสิก

[a^ε] เสียงสระเลื่อนซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระเปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [a[^]>] แล้ว
เลื่อนไปหาเสียงสระกึ่งปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [ε^v] ปรากฏในพยางค์เปิด
หรือพยางค์ปิด ที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะเสียดแทรก

หน่วยเสียงสระ /ai/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยวและควบกล้ำต่อไปนี้คือ
/p t c k ? ph th kh d j g m n ŋ s h l y mb pl kl
pj khj gj ?m ?n ?ŋ ?l hm hl mbl mbj/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะ
ท้ายต่อไปนี้คือ /p c m n h/ (ดูตารางที่ ๓-๔, ๖, ๘, ๑๑, ๑๓ หน้า ๔๒-๔๓,
๔๕, ๑๐๐, ๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/dai/	"ผ้าถุง"
/yaip/	"หญ้า"
/taih/	"เห็ด"

/əi/ : เสียงสระเลื่อน [ə⁺] ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระกึ่งเปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ [ə] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ [i] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้คือ /p t k ? d g m n ŋ s h l y hl pj khj ?m hm mbl/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /p t k ? n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๔-๕, ๗-๘, ๑๐, ๑๒-๑๓ หน้า ๘๓-๘๔, ๘๖-๘๗, ๘๘, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น .

/mbləit/	"กลืน"
/həin/	"มาก"
/lə'məih/	"ไม้ฟาก"

/a⁺/ : เสียงสระเลื่อน [a⁺] ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระเปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [a[^]] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ [i] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้ คือ /p t c k ? ph d g m h l y mb pl gl kj ŋj ?m hm hŋ hl mbl mbj/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /t k ? n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๓, ๕, ๗-๘, ๑๐, ๑๒-๑๓ หน้า ๘๒, ๘๔, ๘๖-๘๗, ๘๘, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/mai/	"เงิน"
/lə'paik/	"สะพาน"
/taih/	"นม"

/əu/ : เสียงสระเลื่อน [ə^u] ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระกึ่งเปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ [ə] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระ-ปิด-หลัง-ปากห่อ [u] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้คือ /p t c k ʔ ph th d m n ŋ s h l ɣ mb ʔm ʔn ʔy hm hn mbl/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /p k m ŋ/ (ดูตารางที่ ๓-๔, ๗, ๘, ๑๒ หน้า ๔๒-๔๓, ๔๖, ๔๘, ๑๐๑) ตัวอย่างเช่น

/pəu/	"ป็น"
/mbəuk/	"หัก"
/nəum/	"ปีจริง"

/au/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [a^u] และ [a^o] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไขดังนี้

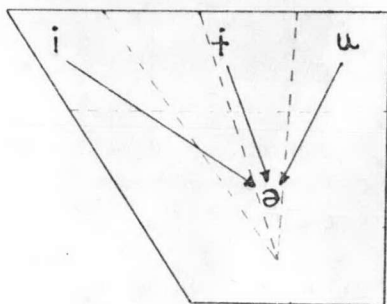
- [a^u] เสียงสระเลื่อนซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระเปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [a[^] >] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระเปิด-หลัง-ปากห่อ [u] ปรากฏในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะริมฝีปากหรือไม่เหงือก
- [a^o] เสียงสระเลื่อนซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระเปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [a[^] >] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระกึ่งเปิด-หลัง-ปากห่อ [ə] ปรากฏในพยางค์เปิด หรือพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะเพดานอ่อนหรือพยัญชนะเส้นเสียง

หน่วยเสียงสระ /au/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยวและควบกล้ำต่อไปนี้ คือ /p t c k ʔ ph ch j m n ŋ f s h w l ɣ mb pl kl pj kj ʔm ʔy hŋ hl mbl mbj/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /p k m n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๓-๔, ๗, ๘-๑๐, ๑๒-๑๓ หน้า ๔๒-๔๓, ๔๖, ๔๘-๔๙, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/kau/	"ลิว"
/la'ɰaum/	"น้ำ"
/pjauk/	"ซีโครง"

ข. สระเลื่อนลง (opening diphthong)

คือเสียงสระเลื่อนที่เลื่อนจากเสียงสระที่สูงกว่าไปหาเสียงสระที่ต่ำกว่า หน่วยเสียงสระประสมในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋ที่จัดเป็นสระเลื่อนลงมี ๓ หน่วยเสียง คือ /iə iə uə/ ทั้ง ๓ หน่วยเสียงเป็นสระเลื่อนที่เลื่อนจากสระปิดไปยังสระกึ่งเปิด ทิศทางการเลื่อนของหน่วยเสียงสระประสมทั้ง ๓ หน่วยเสียงนี้สามารถแสดงให้เห็นได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ ๑๓ แผนภูมิแสดงสัญลักษณ์ของสระเลื่อนลงในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋

หน่วยเสียงสระประสมทั้ง ๓ หน่วย มีสัญลักษณ์และการแจกแจงดังต่อไปนี้

/iə/: เสียงสระเลื่อน [i^ə] ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระกึ่งเปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ [ə] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้คือ /p t c ʔ ph th ch kh b d m ŋ f h w l j ɣ mb phl bl kl gl ʔm ʔn ʔk ʔŋ ʔl hŋ/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /p t k ʔ m n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๓-๕, ๗-๑๐, ๑๒-๑๓ หน้า ๕๒-๕๔, ๕๖-๕๘, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/lə'wiə/	"เสื่อ"
/khiət/	"กีด"
/ʔniəh/	"น้อย"

/iə/ : เสียงสระเสี้ยน [i^๐] ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ [i] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระกึ่งเปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ [ə] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้คือ /c ʔ ph th ch kh d g m n f w l j mb ʔn ʔj mbl/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้คือ /p t k ʔ m n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๓-๕, ๗-๑๐, ๑๒-๑๓ หน้า ๘๒-๘๔, ๘๖-๘๘, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

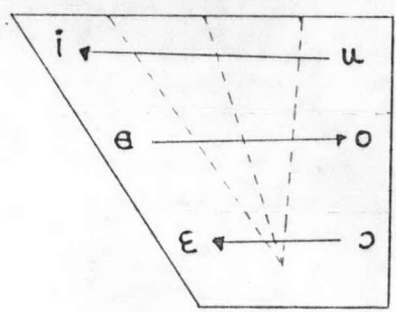
/thiə/	"เปิด"
/phiəʔ/	"พ้อ"
/niəh/	"หัวเราะ"

/uə/ : เสียงสระเสี้ยน [u^๐] ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระปิด-หลัง-ปากห่อ [u] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระกึ่งเปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ [ə] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้คือ /p t c k ʔ ph th ch kh b d g m n n ŋ s h l j y mb phi gl ʔn ʔŋ ʔj hŋ mbl/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /p t k ʔ n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๓-๕, ๗-๘, ๑๐, ๑๒-๑๓ หน้า ๘๒-๘๔, ๘๖-๘๗, ๘๘, ๑๐๑-๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/lə'juə/	"ชะงู"
/khuət/	"แก"
/ʔjuəŋ/	"หมู่บ้าน"

๒. สระเลื่อนในระดับเดียวกัน

หมายถึงสระเลื่อนที่ในการออกเสียงมีการเลื่อนจากเสียงสระหนึ่งไปหาเสียงสระอีกเสียงหนึ่ง ซึ่งอยู่ในระดับเดียวกัน เช่นจากเสียงสระเปิด หน้า ไปหาเสียงสระเปิด หลัง หรือจากเสียงสระกึ่งปิดกลาง ไปยังเสียงสระกึ่งปิด หน้า เป็นต้น หน่วยเสียงสระประสมในภาษาละเวอะบ้านป่าแม่ที่เป็นสระเลื่อนในระดับเดียวกันมี ๓ หน่วยเสียงคือ /ui/ ๖e eo/ ซึ่งเป็นสระเลื่อนที่เลื่อนจากสระหน้า ไปยังสระหลัง ๑ หน่วยเสียง คือ /eo/ และ เป็นสระเลื่อนที่เลื่อนจากสระหลังไปหาสระหน้า ๒ หน่วยเสียง คือ /ui/ และ /๖e/ ทิศทางการเลื่อนของหน่วยเสียงสระประสมทั้ง ๓ หน่วยเสียงนี้สามารถแสดงได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ ๑๔ แผนภูมิแสดงลักษณะของสระเลื่อนในระดับเดียวกันในภาษาละเวอะบ้านป่าแม่

ลักษณะและการแจกแจงของหน่วยเสียงสระประสมทั้ง ๓ หน่วยเสียงมีดังต่อไปนี้

/ui/ : เสียงสระเลื่อน [uⁱ] ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระปิด-หลังปากห่อ [u] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [i] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยวๆ และควบกล้ำต่อไปนี้คือ /p t ph th kh g m w phj khj ?m ?n/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /c h/ (ดูตารางที่ ๓, ๖, ๑๓ หน้า ๔๒, ๔๕, ๑๐๒) ตัวอย่างเช่น

/sə'pui/	"มะเขือ"
/ʔpuic/	"เมา"
/phuih/	"ชน (ก.)"

/eo/ : เสียงสระเลื่อน [e^o] ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระกึ่งปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [e] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระกึ่งปิด-หลัง-ปากห่อ [o] หน่วยเสียงนี้จากข้อมูลทั้งหมด พบในคำเพียง ๑ คำ ซึ่งมีพยัญชนะต้นเป็น /t/ และพยัญชนะท้ายเป็น /ʔ/ (ดูตารางที่ ๘ หน้า ๘๗) คือ

/teoʔ/	"เล็ก"
--------	--------

/wɛ/ : เสียงสระเลื่อน [w^ɛ] ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระกึ่งเปิด-หลัง-ปากห่อ [ɔ] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระกึ่งเปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [ɛ] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้ คือ /p t k ʔ d g m s l y gl gj ʔm ʔl ʔj ʔy hm/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้าย /h/ ได้เพียงหน่วยเสียงเดี่ยว (ดูตารางที่ ๓, ๑๓ หน้า ๘๒, ๑๐๒) ตัวอย่าง เช่น

/sa'wɛ/	"เหม็น"
/la'mwɛh/	"กล้วย"
/la'lwɛ/	"มะขาม"

จากการพิจารณาการแจกแจงของหน่วยเสียงสระประสมในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋ ทั้ง ๑๒ หน่วยเสียงที่กล่าวมาแล้ว พบว่าหน่วยเสียงสระประสมที่มีการปรากฏ มากที่สุด คือ หน่วยเสียงสระ /ai/ ส่วนหน่วยเสียงสระประสมที่มีการปรากฏ น้อยที่สุด คือหน่วยเสียงสระ /eo/ ซึ่งจากข้อมูลทั้งหมดพบในคำเพียง ๑ คำเท่านั้น แต่ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เป็นหน่วยเสียง เพราะพบคู่เทียบเสียงกับหน่วยเสียงสระอื่น ๆ เช่น

/teoʔ/	"เล็ก"	/tiəʔ/	"คนรอง"
		/təiʔ/	"จิก"
		/təiʔ/	"ตามไฟ"

๒.๕ การแจกแจงของหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋

ตั้งที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า พยางค์ในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋ มี ๒ ประเภทคือ พยางค์รอง ซึ่งมีโครงสร้างเป็น CV(C) และพยางค์หลัก ซึ่งมีโครงสร้างเป็น C(C)(C)V(C)(C) และผู้วิจัยได้บรรยายเกี่ยวกับหน่วยเสียงพยัญชนะ และหน่วยเสียงสระแล้ว (ดูรายละเอียดหน้า ๔๐) ดังนั้น ในตอนต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะ เสนอดาราง ซึ่งแสดงการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะ และหน่วยเสียงสระในพยางค์ทั้ง ๒ ประเภทดังต่อไปนี้

ก. การแจกแจงของหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระในพยางค์รอง

การแจกแจงของหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระในพยางค์รองสามารถแสดง ได้ดังตารางต่อไปนี้

C-	-V (C)							
	-ə	-a	-əm	-am	-ən	-an	-əŋ	-aŋ
p	-	+	-	-	-	-	-	-
t	+	-	-	-	-	-	-	-
c	-	+	-	-	-	-	-	-
k	+	+	-	-	-	-	-	+
ʔ	+	+	-	-	-	-	-	-
m	-	+	-	-	-	-	-	-
s	+	+	-	-	+	-	+	-
l	+	+	+	-	+	-	+	-

ตารางที่ ๒ แสดงการแจกแจงของหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระของภาษาละเวือะ บ้านป่าแป๋ในพยางค์รอง

ข. การแจกแจงของหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระ ในพยางค์หลัก

ตารางต่อไปนี้ เป็นตารางแสดงการแจกแจงของหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระ ในพยางค์หลัก การเรียงลำดับของตารางจะเรียงตามพยัญชนะท้ายของพยางค์ ดังนี้ / \emptyset p t c k ʔ m n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๓-๑๓ หน้า ๔๒-๕๐๒)

ตารางที่ ๑๓ แสดงการแจกแจงของหน่วยเสียงพยัญชนะ พยัญชนะควบกล้ำ และหน่วยเสียงสระ
ของภาษาละเวอะบ้านป่าแป๋ในพยางค์เปิดที่มีหน่วยเสียง /h/ เป็นพยางค์ท้าย

	ih	eh	ɛh	ih	əh	ah	uh	oh	ɔh	aih	ai̯h	ui̯h	oeh	əth	ath	ia̯h	ɪə̯h	uə̯h	əu̯h	au̯h	eo̯h	
p		■						■			■				■							■
t			■					■			■				■							
c			■					■			■				■							
k			■					■			■				■							
ʔ		■						■			■				■							
ph								■					■									
th								■					■									
ch								■					■									
kh	■																					
b																						
d								■			■				■							
ʒ			■					■			■				■							
ʒ̥	■							■			■				■							
m			■					■			■				■							
n			■					■			■				■							■
ɲ								■			■				■							
ŋ								■			■				■							
f								■			■				■							
s		■						■			■				■							■
x		■						■			■				■							■
h								■			■				■							
w								■			■				■							
l		■						■			■				■							■
j		■						■			■				■							■
ɣ		■						■			■				■							■
mb								■			■				■							
ph								■			■				■							
phl								■			■				■							
bl								■			■				■							
kl								■			■				■							
khl								■			■				■							
gl		■						■			■				■							
pl		■						■			■				■							
phj								■			■				■							
kj								■			■				■							
khj								■			■				■							
gj								■			■				■							
ʒm								■			■				■							
ʒn								■			■				■							
ʒɲ								■			■				■							
ʒŋ								■			■				■							
ʒl								■			■				■							
ʒj								■			■				■							
ʒɣ								■			■				■							
hm								■			■				■							
hn								■			■				■							
hɲ								■			■				■							
hŋ								■			■				■							
hl								■			■				■							
mb								■			■				■							
mbj								■			■				■							

๒.๖ ข้อสังเกตเกี่ยวกับระดับเสียงสูง-ต่ำของคำหรือพยางค์ (lexical pitch)

ระดับเสียง (pitch) คือเสียงสูง-ต่ำที่เราได้ยิน ความสูง-ต่ำของระดับเสียงนั้น ขึ้นกับความถี่มูลฐาน (fundamental frequency) หรืออัตราการสั่นสะเทือนของเส้นเสียง ใน ๑ วินาที ถ้าเส้นเสียงสั่นมากรอบใน ๑ วินาที ระดับเสียงก็จะสูง ถ้าเส้นเสียงสั่นน้อยรอบใน ๑ วินาที ระดับเสียงก็จะต่ำ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการสั่นสะเทือนของเส้นเสียง (ภักญา ทิงคทวีภัก : ๒๕๒๕; Ladefoged: 1975) คือ

- ๑. แรงดันลมจากปอด
- ๒. ลักษณะการทำงานของเส้นเสียง
- ๓. ความตึง-หย่อนของเส้นเสียง

การศึกษาถึงลักษณะของระดับเสียงนั้น โดยทั่ว ๆ ไปจะคำนึงถึงลักษณะ ๒ ประการคือ

- ๑. ความสูง-ต่ำของระดับเสียง (pitch height)
- ๒. ทิศทางของระดับเสียง (contour)

ในการอธิบายถึงลักษณะของระดับเสียงนั้น จะแบ่งความสูงของระดับเสียงออกเป็น ๓ ระดับ คือ ต่ำ (low) กลาง (middle) และสูง (high) การอธิบายถึงลักษณะของระดับเสียงก็ต้องดูว่าระดับเสียงนั้น เป็นเสียงระดับใด และดูว่าเสียงนั้น เป็นระดับเสียงที่คงที่ (static) หรือเคลื่อนที่ (dynamic) ไปในทิศทางใด เช่นเคลื่อนขึ้นสูง (rising) หรือเคลื่อนลงต่ำ (falling) เช่น ระดับเสียงสูง-ระดับ หมายถึงระดับเสียงสูงและคงที่ หรือระดับเสียงต่ำ-ขึ้น หมายถึงระดับเสียงต่ำที่เคลื่อนขึ้นไปหาระดับที่สูงกว่า เป็นต้น

ระดับเสียงของคำนั้นอาจจะมีความสำคัญในภาษาได้ คือ ถ้าระดับเสียงที่ต่างกัน ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนไป ระดับเสียงนั้นก็จะเรียกว่าเป็นวรรณยุกต์ (tone) และภาษาที่มีระดับเสียงซึ่งมีนัยสำคัญในภาษาก็เรียกว่าเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ (tonal language) เช่นภาษาไทย ภาษาจีน ฯลฯ แต่ถ้าระดับเสียงที่ต่างกันไม่มีผลต่อความหมายของคำในภาษานั้นก็เป็นภาษาที่ไม่มีวรรณยุกต์ (non-tonal language) เช่นภาษาอังกฤษ ภาษาเขมร ฯลฯ แต่ภาษาซึ่งแต่เดิมไม่มีวรรณยุกต์นั้นอาจกลายมาเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ได้ ทั้งนี้เนื่องจาก

อิทธิพลของเสียงพยัญชนะ ซึ่งมาข้างหน้าและข้างหลังของเสียงสระ เช่นภาษาเวียดนาม ภาษา
 สัมเต้า (ปลั่ง) ภาษาขมุ ฯลฯ (Haudricourt: 1954, Hombert: 1978, Henderson:
 1982, Diffloth: 1980, อีระพันธ์ ล.ทองคำ ๒๕๒๗)

คำในภาษาจะเหว่บ้านป่าแป๋มีระดับเสียงสูงต่ำแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาจาก
 ข้อมูลแล้วพบว่าขึ้นกับพยางค์ส่วนหลัง คือ สระและพยัญชนะท้าย ระดับเสียงในภาษาจะเหว่
 บ้านป่าแป๋มี ๔ ลักษณะ คือกลาง-ระดับ (mid-level) สูง-ขึ้น (high-rising)
 กลาง-ตก (mid-falling) และกลาง-ขึ้น (mid-rising) ระดับเสียงแต่ละลักษณะ
 จะปรากฏในพยางค์แบบต่าง ๆ กันดังนี้

ก. เสียงกลาง-ระดับ [̄] จะปรากฏในพยางค์เปิด และพยางค์ปิด ที่มี
 สระ เป็นเสียงสระเดี่ยว หรือเสียงสระเลื่อน [ī ɨ̄ ū] และมีพยัญชนะท้ายเป็นเสียง
 พยัญชนะนาสิก ตัวอย่างเช่น

/ke/	"แดง"	:	[ke:̄ ̄]
/doŋ/	"หม้อ"	:	[^h dō ŋ̄]
/kuən/	"จุก"	:	[kū ŋ̄]

ข. เสียงสูง-ขึ้น [̈́] จะปรากฏในพยางค์ปิดที่มีสระ เป็นเสียงสระเดี่ยวหรือ
 เสียงสระเลื่อน [ī ɨ̄ ū] และมีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกักหรือเสียงพยัญชนะ
 เสียงตกแทรก ตัวอย่างเช่น

/pɔp/	"จุม"	:	[pɔ̄ p̄ ̈́]
/sə'moʔ/	"ก้อนหิน"	:	[sə'mō ʔ̄ ̈́]
/khɨəh/	"ไห"	:	[k ^h ɨ̄ ə̄ h̄ ̈́]

ค. เสียงกลาง-ตก [̄̌] จะปรากฏในพยางค์ปิดที่มีสระ เป็นเสียงสระเลื่อน
 [ē ī ō ɨ̄ ə̄ ā ɨ̄ ā ɨ̄ ū ā ū ə̄] และมีพยัญชนะท้ายเป็นเสียง
 พยัญชนะนาสิก ตัวอย่างเช่น

/yɔim/	"ปลวก"	:	[yɔ ⁱ m ɿ]
/pʰɛp/	"สีขาว"	:	[p ^h ɛ ⁱ ɿ ɿ]
/kaŋ/	"ชุด"	:	[ka ^o ŋ ɿ]

ง. เสียงกลาง-ขึ้น [ɿ] จะปรากฏในพยางค์ปิดที่มีสระเป็นเสียงสระเลื่อน [eⁱ oⁱ ɔⁱ əⁱ aⁱ uⁱ a^ɛ ɔ^ɛ ə^ɨ a^ɨ ɔ^u a^u a^o e^o] และมีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกัก หรือเสียงพยัญชนะเสียดแทรก ตัวอย่างเช่น

/kaip/	"สืบ"	:	[ka ⁱ p ^ɨ ɿ]
/ʔoc/	"หมด"	:	[ʔo ⁱ c ^ɨ ɿ]
/sɔɛh/	"ถ่าน"	:	[sɔ ^ɛ h ɿ]

ถึงแม้ว่าคำในภาษาละเวือบ้านป่าแป๋จะมีระดับความสูง-ต่ำของเสียงแตกต่างกัน ทั้งที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น แต่ระดับเสียงสูง-ต่ำของคำนั้นก็ เป็นสิ่งที่ทำนายได้จากลักษณะของพยางค์ส่วนหลังเป็นหลัก ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าภาษาละเวือบ้านป่าแป๋เป็นภาษาที่ไม่มีวรรณยุกต์